

Pamětní spis *De rebus Austriae et Bohemiae* kapucínského kazatele sv. Vavřince z Brindisi

Miroslav Pacifik Matějka

Úvod

Tato studie přináší první český překlad pamětního spisu sv. Vavřince z Brindisi, kapucína, diplomata a učitele církve, od jehož narození nedávno uplynulo 450 let. Současně je připomínkou blížícího se 400. výročí jeho úmrtí i 50. výročí jeho prohlášení za učitele církve. Edice spisu o působení sv. Vavřince v česko-rakouské kapucínské provincii byla poprvé publikována na pokračování v letech 1909-1910 v řádovém periodiku *Analecta OFM Cap*, dílem řádového historika Edouarda d'Alençon, pod názvem:¹ *S. Laurentii Brundusini Ord. Min. Cap. De Rebus Austriae et Bohemiae 1599–1622 Commentariolum Autographum* (Roma: Curia Generale, 1910). Při překladu textů jsem měl k dispozici obě vydání, přičemž jsem přihlédl také k rukopisným korekturám editora textů na povinném výtisku uloženém v sekci »Opuscula« v Biblioteca centrale dei Frati Minori Cappuccini (Roma-Bravetta).

Samotný text vzpomínek sv. Vavřince je napsán renesanční italštinou. Pro lepší pochopení mnohdy jen naznačeného kontextu jsou pak v souladu s římskou edicí doplněny také překlady diplomatické korespondence vedené latinsky, italsky, německy, španělsky a francouzsky. Jazyk originálu je u každého z doplňkových dopisů uveden v poznámce. S ohledem na limitovaný rozsah ediční řady *Europaea Pragensia – Historia Franciscana* bylo možné vybrat z této bohaté diplomatické korespondence jen několik nejdůležitějších svědectví. Původní text obsahuje velké množství obtížně srozumitelných archaických zkratk. V této věci jsem se literární sloh nesnažil napodobit a příslušná slovní spojení jsem rozepisoval nezkráceně.

Základní data o sv. Vavřinci z Brindisi

Narodil se 22. července 1559 v jihoitalském Brindisi. Občanským jménem se jmenoval Giulio Cesare Russo. Základního vzdělání dosáhl ve vnějších školách u konventuálů v Brindisi, kde mezi roky 1565 a 1567 přijal řeholní hábit, stal se oblátem a přestoupil do školy pro čekatele řeholního života. V raném dětství mu zemřel otec. Když mu ve 14 letech zemřela i matka, stala se jeho ekonomická situace neudržitelnou, a proto, po dovršení 15 let,

¹*Analecta Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum* (do roku 1939 vycházelo pod titulem: *Analecta Ordinis Minorum Capuccinorum*), Roma: Curia Generalis OFM Cap., 1884- (dále jen: *Analecta OFM Cap.*), XXV (1909) 79-86. 136-141. 187-190. 210-214. 246-249. 295-300. 351-355; XXVI (1910) 55-60. 83-93. 117-122. 154-157. 185-189. 246-248.

odešel do Benátek ke svému strýci knězi, který mu umožnil vyšší vzdělání ve škole pro kleriky.

Do Řádu kapucínů vstoupil 15. února 1575 v Benátkách a následně pokračoval studiem filosofie v Padově a teologie v Benátkách. Dne 18. prosince 1582 byl vysvěcen na kněze. Již několik let po svěcení byl zvolen provinciálem v toskánské provincii (1589-1592), následně ve své domovské provincii benátské (1594-1597), dále švýcarské (1598-1599) a janovské (1613-1616). Mezitím byl několikrát zvolen i generálním definitorem (1596-1599, 1599-1602, 1613-1618, 1618-1619). Po dvě období byl také generálním komisařem pro generální komisariát česko-rakousko-štýrský (1599-1602) a česko-rakouský (1608-1613). Jednou byl i nejvyšším představeným, neboli generálním ministrem Řádu (1602-1605). Roku 1601 působil jako vojenský kaplan v Uhrách ve válce proti Turkům.

Jeho život byl vyplněn neustálými diplomatickými cestami po všech možných koutech Evropy. Zvláště důležitá byla jeho jednání ve prospěch Katolické ligy proti evangelíkům u španělského královského dvora. Osobně uvedl kapucíny do několika zemí a založil tam také první kláštery (Innsbruck v Tyrolsku 1593, Vídeň v Rakousku 1600, Praha v Čechách 1600, Štýrský Hradec ve Štýrsku 1600). V letech 1618 až 1619 byl Neapolskými vyslán ke španělskému králi, aby jim zjednal zastání proti tyranskému místokráli, vévodovi Pedru z Osuny. Zemřel na své poslední misi u španělského dvora 22. července 1619 v Lisabonu.² Beatifikován byl 1. června 1783, kanonizován 8. prosince 1881. Dne 29. listopadu 1958 mu byl na základě jeho četných spisů³ udělen titul "Doctor Apostolicus". Je spolupatronem benátské provincie i Provincie kapucínů v České republice.

²Pro bližší seznámení s postavou sv. Vavřince z Brindisi jsou zvláště důležité knihy: CARGNONI, C.: Po stopách kapucínských svatých. Kostelní Vydří 2007; KUSTER N.: Laurentius von Brindisi. Apostel auf den Strassen Europas, Kevelaer: 2010; SCHINDLER, J.: Der heilige Laurentius von Brindisi, Begründer des Kapuziner - Ordens in Oesterreich, Linz 1882; AMADEUS A BRUCHSAL: Der heilige Laurentius von Brindisi, General des Kapuzinerordens. Festschrift zur 3. Jahrhundertfeier, Staßburg-Königshofen 1919; JÉROME DE PARIS: La doctrine mariale de saint Laurent de Brindisi. Étude théologique. Roma 1933; WALSER, G.: Laurentius von Brindisi, Altstadt, 1959; CLAUDIO DA SOLESINO: L'Apologetica di S. Lorenzo da Brindisi. Originalità. Studio storico-critico (Miscellanea Laurentiana, sv. III). Venezia 1959; FRANZ XAVER VON ALTÖTTING: Laurentius von Brindisi in der Politik Bayerns von 1606-1612, Roma 1959 [in: Collectanea Franciscana, 29 (1959), s. 237-272]; ARTURO DA CARMIGNANO: San Lorenzo da Brindisi. Dottore della Chiesa universale (1559-1619). sv. I-IV, Venezia 1963; Dále pak v češtině: [---]: Život a působení svatého Vavřince z Brindisi, kněze řádu kapucínského. K slavnosti jeho svatořečení dne 8. prosince 1881. Dle německého rukopisu upraveno s použitím psané domácí historie řádu kapucínského v Praze, Praha 1881; RABAS, V.: Sv. Vavřinec z Brindisi, zakladatel česko-moravské provincie řádu kapucínského. Olomouc 1941; RABAS, V.: Řád kapucínský a jeho působení v Čechách v 17. století, Praha 1938 (Knihovna Časopisu katolického duchovenstva; 8), s. 3 (pozn. 6) [156-157]; MATĚJKA, M. P.: Ne mečem a měšcem, ale bezbranností lásky, Velehrad 1999, s. 15-16. 23.

³Pro přehled významnějších spisů sv. Vavřince viz: MATĚJKA, M. P.: »Literárně činní členové a příznivci kapucínského řádu v Čechách«, in: Paginae historiae 18 [2010], s. 199-245.

Význam spisu *De rebus Austriae et Bohemiae*

Tento spis představuje významné osobní svědectví o koloritu doby a okolnostech uvedení řádu kapucínů do českých zemí. Není zcela jasné, kdy přesně byl spis napsán. Velmi pravděpodobně byl však napsán roku 1613, kdy se sv. Vavřinec vrátil z Prahy do Říma, a byl zvolen generální definitorem. Právě tehdy byl zřejmě požádán vedením řádu o sepsání souhrnné zprávy o 13 letech svého misijního působení v Rakousko-Uhersku. Dost možná se počítalo s přenesením textu do nějaké kroniky, protože je psán v neosobní *er-formě*. Text zachycuje období let 1599–1602 a 1608–1612, kdy byl sv. Vavřinec přítomen na území jím založené česko-rakouské provincie kapucínů. Tento spis a související přiložené dokumenty přinášejí i mnohé překvapivé a velmi osobní detaily ze života sv. Vavřince. Dozvídáme se například, jak obrovské utrpení mu působilo dodržování nepřiměřeně tvrdých předpisů slunné Itálie ohledně oblékání a obouvání v drsných podmínkách středoevropských zim. Oproti běžným tvrzením se také ukazuje, že obrovské vzdálenosti napříč Evropou nepřekonával vždy jen pěšky, ale že také používal mulu, což byl inteligentní způsob, jak obejít nařízení Řehole, která zakazuje jezdit na koni. Zajímavé jsou zmínky o útocích protestantů na katolíky ve švábském Donauwörthu i živá líčení zákulisních jednání kvůli konfrontaci s luteránským kazatelem Polycarpem Leysere, kterou letmo zmiňuje již Vavřinec Rabas.⁴ Za pozornost též stojí sledovat, jak složité tenkrát bylo získat povolení k vydání polemičského spisu. Než se je podařilo opatřit, spis již nebyl aktuální, takže nakonec nebyl vůbec publikován.

Poučné je i nahlédnutí do zákulisí diplomatických jednání ohledně vzniku Katolické ligy proti vzestupu protestantismu. Barvitě je rovněž líčení politického rozměru tehdejších panovnických sňatků. Současně je to společně s misí do Španělska pěkná ukázka toho, jak kapucíni odvážně vstupovali do nebezpečných misí, ke kterým jiné osobnosti té doby neměly odvahu. Diplomatické působení tak bylo jen jednou z mnoha kapucínských služeb, které ústily nikoli v osobní kariéru, ale naopak vedly k ústrkům a dalším rizikovým angažmá, do kterých se nikdo nehrnul. Ať už to tedy byla služba nemocným morem nebo v prvních řadách vojsk, ovšem beze zbraně, nebo zápasy na diplomatickém poli, po jejichž dokončení čekal aktéry nikoli kariéerní postup, nýbrž pouze právo konečně žít úplně obyčejný řeholní život.

Rukopis sv. Vavřince je mimo jiné i zajímavým dokladem jeho archaické apulijské italštiny, ovlivněné španělštinou i zvláštností úředního jazyka plného frází a zdvořilostních floskulí. Nelze také přehlédnout, jak se Vavřincova italština postupně zdokonaluje směrem k modernějším tvarům, především v závislosti na jeho pobytu u panovnického dvora a

4RABAS V.: Řád kapucínský, s. 84-86.

v blízkosti vzdělaných pisařů. V každém případě tedy tento překlad představuje užitečné obohacení našich vědomostí o situaci v letech před Bílou horou.

Popis originálního rukopisu

Rukopis sepsaný sv. Vavřincem z Brindisi je uložen v archivu Kapucínské knihovny v Bergamu. Kodex je svázan jako další opuscula (338 x 220 mm) do telecí kůže a ozdoben stříbrnými zelnými lístky. Na čelní straně je vytištěno stříbrnými písmeny: COMMENTARIO – MANUSCRITTO – ORIGINALE – FATTO PER – UBBIDIENZA – DAL VENERABILE (později opraveno na BEATO) – SERVO DI DIO – IL LORENZO – ROSSI DA – BRINDISI.⁵ Listů je patnáct, nepočítaje stránky přidané kvůli vazbě. Šest z nich sv. Vavřinec ručně vyzdobil. Originální rukopis Světce začíná na 3. listě (s číslem 2), a končí na 9. listě (s číslem 8). Na listech vyhotovených sv. Vavřincem (323 x 205 mm) kolísá počet řádků od 25 do 30. Na listě č. 10 (s číslem 9), je při horním okraji odstavec listu sv. Vavřince generálnímu prokurátorovi přepsaný rukou P. Jakuba ze Salò a doplněný certifikátem pravosti, který napsal P. Pius z Benátek. List č. 11 chybí a mezi listy 12 a 14 je vložen níže uvedený dopis podepsaný Světcem (list 13). List 15 chybí. Do kodexu je vložen výtažek z motivačního listu sv. Vavřince:

Řím, 9. července 1612. Generálnímu prokurátorovi Řádu. "Velmi důstojný Otče v Pánu, abych vykonal, co mi Vaše Ctihodnost uložila zaznamenat, co by mohlo posloužit ke kompilaci kronik pro Provincie Čech a Rakouska, vyhradil jsem si trochu času a zaznamenal jsem pár věcí, abych pravdu řekl, musel jsem se trochu červenat, jelikož se tam sotva jedná o něčem jiném, než o bratru Vavřinci. Avšak vykonal jsem, jak mi Vaše Ctihodnost řekla, když jsem byl zde v Římě, »na způsob Cesarova komentáře«. Vaše Paternita ať posoudí, zda je tam něco v tom smyslu, s požeňáním našeho Pána; jinak spalte tento spisek, kterým jsem pro Vás vlastnoručně sepsal, aby ho druzí neviděli, protože se stydím za sám sebe. Jsou příkladnější apod."

De rebus Austriae et Bohemiae (český překlad)

[s. 2] *Ve jménu našeho Pána Ježíše Krista a jeho nejblaženější Matky Marie.* Roku 1599, poté, co pražský arcibiskup Zbyněk Berka⁶ zaslal žádost Klementu VIII., zda by bratři naší Řehole

⁵Zde je ještě mylně uvedeno příjmení ROSSI. Ve skutečnosti se ale jmenoval RUSSO, jak se můžeme dočíst např. v referenčním slovníku: Laurentius (S.) a Brindisi, in: Lexicon Capuccinum. Promptuarium Historico-Bibliographicum Ordinis Fratrum Minorum Capuccinorum (1525–1950), Roma: Collegio Internazionale S. Lorenzo da Brindisi, 1951, sl. 925–930.

⁶Hrabě Zbyněk Berka z Dubé a Lipé byl arcibiskupem pražským v letech 1592 až 1606.

mohli přijít do jeho města, když se v té době slavila naše generální kapitula v Římě⁷, vyslala Jeho Svatost poselství k Otci generálovi⁸, aby bylo tentokrát vysláno několik bratří k posouzení, zda by se v onom městě, zcela plném bludařů, mohlo založit "místo" pro náš Řád. A tehdy byl spolu s dalšími bratry z rozličných provincií⁹ vyslán br. Vavřinec z Brindisi, kterému se dostalo v Praze laskavého přijetí od zmíněného arcibiskupa¹⁰; protože však v tom městě již (dlouho) nebyli viděni řeholníci s takovým hábitem, kamkoli šli, docházelo k velkému sročení lidí, kteří chtěli vidět tu novotu; bludařům se zdálo, že vidí obludné lidi, a tak posměšky a vtipy na účet našich bratří nebrali konce, a dali jim jméno "bosáci", což v tom jazyce znamená vyzutí. Nechyběli tací, kteří chodili za bratry a tahali jim za kapuci, nebo dělali jiné drzosti. Byli k tomu povzbuzeni skutečností, že císař Rudolf II. byl nepřítomen, protože i se dvorem se kvůli moru stáhnul z Prahy do města Plzně, kde se zdržoval po mnoho měsíců.¹¹

[s. 2, rub] Arcibiskup uvedl bratry do jednoho svého špitálu u paty mostu Starého Města Pražského, kde zůstali celou zimu. Zakoušeli mnohé obtíže, protože je nikdo neznal. Velké utrpení jim působil mráz, který byl toho roku velmi silný. Nikdy jim však nechyběla Boží Prozřetelnost, zvláště pak je chránila před morem, který působil nemalou seč.¹² I když se

⁷Tato 24. generální kapitula Řádu byla slavena v Římě, dne 28. května 1599, v pátek před svátkem Letnic. Blíže o chronologii generálních kapitul, in: MATĚJKA M. P.: Prvopočátky kapucínského řádu, Praha-Olomouc: IFS (Proprint Praha), 2010 (rev. a dopl. 3. vyd.), s. 66-74.

⁸Míněn je P. Geronimo Geradoni (Hieronymus a Castro Ferretorum), srov. MATĚJKA M. P.: Prvopočátky, s. 67.
⁹Jací byli společníci sv. Vavřince na této první misi? V rozličných pramenech se o nich dozvídáme všelicos, avšak nejvíce věrohodné se jeví *Annales Capucinatorum Provinciae Bohemo-Austriaco-Styriacae* [dále jen *Annales Provinciae*], sv. I-XXIII, Provinční knihovna Provincie kapucínů v ČR [dále KPK], rkp. 390-412. Tyto *Annales Provinciae* sesbíraly jména společníků z apoštolských procesů. Jediným vážnějším nedostatkem je, že ne vždy rozlišují dvě mise Světce do Čech. Zaznamenána jsou tato jména: A.R.P. Francesco z Taranta (kazatel, lektor teologie a provinční vikář); R.P. Mariano z Alcama (kazatel); R.P. Ambrosio z Urbina (kazatel a lektor teologie); R.P. Victor z Lublaně (kazatel a lektor teologie); A.V.P. Francesco z Ascoli (kazatel); A.V.P. Ambrogio z Florencie (kněz); br. Bertrand z Udine (klerik); br. Gabriel z Innsbrucku (klerik); br. Angel z Neumarktu (klerik); br. Giulio z Benátek (bratr laik); br. Angelo z Fana (bratr laik); br. Giulio z Friuli (bratr laik). Někteří životopisci sv. Vavřince zahrnují mezi jeho společníky také bl. Benedikta z Urbina. Z *Annales Provinciae* však jeho přítomnost v provincii nelze doložit.

¹⁰Dne 7. července 1599 Cinzio Passeri Aldobrandini kardinál od sv. Jiří informoval pražského arcibiskupa, že dvanáct kapucínů je již připraveno na cestu a že mu je svěřuje (WICKART, M. [Michael von Zug], *Bullarium Ordinis FF. Minorum S.P. Francisci Capucinatorum seu Collectio Bullarum, Brevium, Decretorum, Rescriptorum etc., quae a Sede Apostolica pro Ordine Capucino emanarunt*, Roma 1740-1752 (dále jen *Bullarium OFM Cap.*), sv. IV [I-VII], s. 177; DAMIANI, P. [Peter von Münster], *Bullarium Ordinis FF. Minorum S.P. Francisci Capucinatorum seu Collectio Bullarum, Brevium, Decretorum, Rescriptorum etc., quae a Sede Apostolica pro Ordine Capucino emanarunt*, typis Wagnerianis, Innsbruck 1883-1884, díl. VIII.-X. (dále jen *Bullarium OFM Cap.*)). Sv. Vavřinec, spolu s druhy dorazil dne 28. srpna 1599 do Vídně, kde se kvůli zotavení po náročné cestě zdrželi několik měsíců. Po oktávu všech svatých zanechal sv. Vavřinec šest bratří ve Vídni a ostatní spolu s ním pokračovali do Prahy, kam dorazili dne 13. listopadu 1599 (MATĚJKA, M. P.: *Ne mečem a měšcem*, s. 9.15).

¹¹Dne 7. června 1599 Filippo Spinelli, apoštolský nuncius v Praze, napsal (italsky): "V nemocnicích, a také na nejchudších místech města se zde začíná šířit mor... má se za to, že Jeho Veličenstvo se uchýlí mimo Prahu" (*Archivio Vaticano* [dále jen ArVat], fond Borghese, skříň III, sv. 87-C, s. 77, líc).

¹²Filippo Spinelli napsal dne 21. února 1600 (italsky): "Mor zde již začíná být citelný. Bůh nám pomáhej. Začínám věřit, že už nikdy neuvidím Itálii" (ArVat, fond Borghese, skříň III, sv. 87-C, s. 113).

bratři chovali svobodně a se všemi se stýkali, nemělo to na ně sebemenší zhoubný vliv. Mor vstoupil i do špitálu a byl jím nakažen synáček ředitele tohoto špitálu, který předtím býval téměř stále s bratřími. Oni však neutrpěli žádnou škodu. Bratři začali užívat kostel tohoto špitálu a br. Vavřinec z Brindisi zde kázal v italském jazyce. A přesto, že na mši a na kázání se scházelo mnoho lidí, nikdo z nich se nedostal do nebezpečí.¹³

Následujícího roku 1600 obdrželi od arcibiskupa pozemek ke stavbě kláštera na dobrém místě, odděleném od obydlené oblasti, avšak nedaleko od [císařského] dvora. O druhém svátku Letnic byl (na tom místě) zasazen kříž při velmi slavnostním procesí, kdy se sešlo tolik lidí, že na něco takového si nikdo v Praze nepamatoval. A třebaže téměř všichni byli bludaři a hlavní nepřátelé Kristova kříže a katolického náboženství, nedošlo k žádné nepřístojnosti.¹⁴

Když tam bratři upravili jednu dostatečně vhodnou místnost na kostel, slavili tam mše svaté a konala se tam kázání za velké účasti lidí. Br. Vavřinec při kázání s velkou svobodou popíral omyly bludařů, avšak přesto nikdy nebyl inzultován, ačkoli se toho mnozí obávali.

Když byl v Praze zasazen kříž, komisař se odtud odebral do Vídně v Rakousích, kde bylo díky přízni a milosti nejjasnějšího arcivévody Matyáše, nyní císaře, získáno místo a téhož roku a měsíce července byl zasazen kříž. [s. 3] a započalo se se stavbou, která zanedlouho

13(německy): "Za velkého návalu započali své misijní dílo, spočívající v denním čtení mše a třech kázáních týdně" (DVOŘÁK M.: Maria Loretto am Hradschin zu Prag, Praha 1883, s. 5). Z tohoto Dvořákova dílka založeného na archiváliích roudnického archivu rodu Lobkowiczů a spisech z roudnické knižecí knihovny víme, že královský kancléř kníže Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkowicz byl jedním z hlavních přátel a dobrodinců kapucínů, který navštěvoval kostel bratří, jak vyplývá z jeho deníku uloženého v roudnické knižecí knihovně. Dne 4. února 1600 si zapsal (německy): "Vyslechl jsem mši u kapucínů s panem Hofmistrem, zůstal jsem s nimi na oběd ve špitálu" ... Podobně dne 28. března (německy): "Vyslechl jsem mši a kázání u kapucínů"; dne 29. března (německy): "tamtéž jsem vyslechl mši a kázání a zůstal jsem na oběd; a 30. března (německy): vyslechl jsem kázání v hospici u kapucínů a poobědval tam s panem představeným" (DVOŘÁK M.: Maria Loretto, s. 7).

14Apoštolský nuncius podal následující zprávu o této slavnosti kardinálovi od sv. Jiří (italsky): "Třetího dne letnic Otcové kapucíni umístili konečně kříž na pozemek, který dostali k dispozici pro svůj klášter a jenž se nachází téměř v nejvyšší části hradu. Tato akce byla slavena s velkou slavností, protože kříž nesli sami Otcové v procesí, následovaní duchovenstvem, všemi těmito velvyslanci a hlavními úředníky Království i neobyčejným zástupem katolíků i bludařů, až na zmíněné místo, kde jsem za jejich asistence celebrou mši svatou ve stínu plachty, která tam za tím účelem byla napnuta. Ve spojitosti s tou lokalitou bylo nutné překonat značné obtíže, protože Jeho Veličenstvo kvůli svým zahradám, které jsou nedaleko, se zdráhalo nechat se snadno a rychle přesvědčit k postoupení tohoto pozemku. Kromě toho na něm měl zájem i některý z hlavních ministrů. Avšak s milostí Boží se všechno podařilo překonat, a co nejdříve bude zahájena stavba tohoto kostela, který je po více než sto letech první nový kostel, jenž bude stavěn a místo toho byly pobořeny velmi mnohé staré kostely, které zde byly" (ArVat, fond Borghese, skříň III, sv. 87-D, s. 36).

Královský kancléř si rovněž zapsal do svého diáře ke dni 23. května úterý o Letnicích (německy): "Kolem 9 hodiny po skončení bohoslužby v katedrálním kostele byl Otcí kapucíny nesen v procesí misijní kříž, a poté, co papežský nuncius (arcibiskup Spinelli) celebrou mši a posvětil to místo, kříž byl vztyčen. Bůh budiž veleben!" (DVOŘÁK M.: Maria Loretto, s. 7).

Dne 18. června nuncius opět napsal zprávu o stavbě kláštera (italsky): "Stavba kláštera těch Otců kapucínů pokračuje s velkou horlivostí na místě, které jsem již popsal Vašemu veleváženému Panstvu a slyšel jsem, že i Jeho Veličenstvo pobízelo (průběh stavebních prací) poté, co dalo příkaz, aby těmto Otcům byla přidělena ona lokalita" (ArVat, fond Borghese, skříň III, sv. 87-D, s. 71, rub).

byla i dokončena. Pak byl dedikován kostel a zasvěcen pod ochranu našeho serafického Otce sv. Františka.¹⁵

Téhož roku komisař na naléhání nejjasnějšího arcivévody Ferdinanda odešel do Štýrského Hradce a přijal tam místo, které na přání jeho Výsosti arcivévody štýrského zasvětili pod ochranu sv. Antonína z Padovy. Zahájení stavby se však protáhlo až do následujícího roku.

Zatímco komisař byl mimo Prahu, ustoupil již mor a císař, po návratu z Plzně¹⁶, vyjádřil potěšení nad příchodem bratří do Prahy. Zběžně si prohlédl místo a schválil jeho výběr. Avšak již po nemnoha dnech se začal projevovat jinak a proti bratřím propuklo velké pronásledování. Bludaři reptali, že v rozporu se stanovami Království byli do něj uvedeni noví lidé bez vědomí volených stavů a bez sněmu. Proto naléhali na císaře, aby tito lidé byli vyhnáni z Království. Využili přitom jednoho komořího Jeho Veličenstva, kalvinisty jménem Makovský (orig. Machoschi). Prostřednictvím tohoto velmi dobrého nástroje vyvolávali v Jeho Veličenstvu záchvaty vzteku, takže nás chtěl vyhnat. Jejich snahy byly natolik vytrvalé, až se rozšířila fáma, že prý císař řekl, že nic neví o příchodu bratří, že je nezval, a že jim nedal dovolení. K tomu se přidalo, že když se v Praze nacházel jeden bludař, kterého si císař velmi vážil, velmi známý astrolog nazývaný Tycho Brahe (orig. Ticobra)¹⁷, ten řekl Jeho Veličenstvu, aby byl na pozoru, protože má zemřít rukou nějaké obludy. A když se jej Jeho Veličenstvo otázalo, jaká obluda by to mohla být, odpověděl, že nikdy neviděl nic obludnějšího než kapucíny. To na císaře, který byl zasmušilý a melancholické povahy udělalo

15Kláster ve Vídni (Za hradbami) byl postaven při existujícím kostele sv. Oldřicha. Kříž na místě stavby byl vztyčen za přítomnosti rakouského arcivévody Matyáše dne 30. dubna 1600. Základní kámen položil dne 10. srpna 1600 apoštolský nuncius Girolamo z Portie, biskup jaderský. Klášter posvětil nitranský biskup František Forgaccio dne 2. listopadu 1603. Fundátorem kláštera byl 2. rádce císaře Rudolfa II. baron Arnošt de Mollar. Během tureckého obležení Vídne r. 1683 byl klášter zcela zničen a musel být od základů znovu vystavěn včetně klášterního kostela, který byl tentokrát zasvěcen sv. Františkovi Serafinskému a sv. Antonínovi Paduánskému. Roku 1815 byl klášter opuštěn a zrušen (Srov. Aegidius Graecensis: Relationes de Origine, Fundatione, Statu et Adjacentibus omnium et singulorum Conventuum Fr. Min. Capucinatorum Provinciae Styriae, 1726 [rkp. v Generálním archivu OFMCap. v Římě]; MATĚJKA M. P.: »Seznamy představených kapucínských klášterů podřízených provincialátu v Praze (1599-2005)« in: *Paginae historiae*, 13 [2005] s. 242 [140-269]; Opravy a doplňky tohoto článku byly publikovány v *Paginae historiae*, 16 [2008] s. 582-586).

16Z výše citovaného listu apoštolského nuncia vyplývá, že císař se do Prahy vrátil dne 6. června (ArVat, fond Borghese, skříň III, sv. 87-D, s. 71, rub).

17Tycho Brahe obvinění z úkladů proti kapucínům rezolutně popíral v dopise z Florencie, psaném toskánskému vévodovi Ferdinandovi. Píše v něm (latinsky): "Dále, pokud se týká mnichů kapucínů, nechť Vaše Nejjasnější Vznešenost s jistotou ví a nepochybně na tom stojí, že nikdy ani nejmenší myšlenkou mně nenapadlo, že bych u svatého císařského Majestátu, který je mým Nejmilostivějším Pánem, cokoli o nich říkal, ať už, že by měli zde zůstat nebo naopak. Ani jediným slůvkem jsem se nezminil, neřku-li, abych v těchto záležitostech cokoli Jeho Majestátu podkládal nebo radil, když mně takové věci ani v nejmenším nepřísluší, ani jeho Veličenstvo se mnou nikdy nehovoří o takovýchto záležitostech, které mají na zřeteli církevní osoby nebo věci, ale pouze o těch, které se týkají filozofie a astronomie, o něž se jako mnozí jimi králové a knížata chvályhodně zajímá, a do jiných věcí se ani já nevměšuji, vždyť sotva mi zbývá čas a příležitost pojednat o všem a vykonat všechno, co se týká mého oboru" (Tychonis Brahe Dani Opera Omnia (Libraria Gyldendaliana), Kopenhagen 1925, sv. VIII (Epistolae astronomicae, sv. III.), s. 318-320, Národní knihovna Praha, sign. 14 A 331). Podrobněji o sporu ohledně údajné viny astronoma na úkladech proti kapucínům, viz KØLLN, H.: Tycho de Brahe a kapucíni, in: Strahovská knihovna: Sborník Památníku národního písemnictví, sv. 8, Praha 1973.

[s. 3, t.] velký dojem, a začal nejen říkat, ale i přikazovat královským ministrům, aby kapucíny poslali pryč. Protože však v té době všichni hlavní ministři byli katolíci, chovali se zdrženlivě, aby se neprovinili proti katolickému náboženství. Toto soužení trvalo po dobu šesti měsíců, a když se císař nemohl zklidnit, nakonec i katolíci začali usuzovat, že bude lépe, když bratři odejdou, aby nebyli příčinou smrti Jeho Veličenstva. Když se tedy po zralém uvážení rozhodli pro odchod, Komisař u pulpitu pronesl řeč na rozloučenou, během které mnohý zaslzel. Když se však Jeho Veličenstvo dozvědělo, že bratři jsou již na odchodu, poslal jim vzkaz, že on je nevyhání a aby zůstali. Tím slovem byl uhašen plamen tak velkého pronásledování, který se již rozšířil po celé Praze.¹⁸

Boží spravedlnost však nenechala bez náležitého trestu dva hlavní iniciátory tohoto pronásledování. Když se astrolog nacházel na jedné hostině, pukl v důsledku mnohého pití a zemřel náhlou smrtí, když byl účastníkem hýření.¹⁹ A Makovský upadl do nemilosti Jeho Veličenstva, byl zbaven všeho majetku a s ostudou uvržen na doživotí do vězení, kde žil ve velmi bídnych podmínkách.²⁰

Roku 1601, protože byla válka v Uherském království mezi císařem a Turky, obdržel Komisař dvě apoštolská breve s příkazem, aby čtyři bratři šli s císařským vojskem do Uher, dva pod velením polního velitele, a dva pro hlavního plukovníka, oblíbence Jeho Veličenstva.²¹ Protože Komisař měl jen málo bratří a ne všichni byli vhodní pro takový podnik, rozhodl se tam jít osobně spolu s třemi bratry. Vyjel z Vídně v Rakousku spolu s nejjasnějším polním generálem Matyášem; jeli do Magyaróváru²² a odtud do Ostřihomi, aby pak pokračovali do Stoličného Bělehradu, kde ležel císařský tábor, pod vedením vévody z Mercoeur [Philipp-Emmanuele z Lotrinska], který byl [s. 4] místodržící generál a zaútočil

18Mezi přáteli bratří, kteří se zasazovali o jejich obranu, je třeba započítat již dříve zmíněného Adolfa Althanna, jenž byl jedním z císařových lékařů, jak dosvědčuje sám pražský nuncius v listu ze dne 9. července 1601 (italsky): "Posílám přílohu o komorním lékaři Jeho Veličenstva, jenž byl vždycky mým dobrým přítelem a prokázal určité služby v záležitosti pobouření kolem kapucínů" (ArVat, fond Borghese, skříň I, sv. 651-A);

O vážnosti, jaké se v Praze těšil sv. Vavřinec, svědčí dopis, který 25. června 1601 poslal kardinálovi od sv. Jiří tehdejší apoštolský nuncius v Praze arcibiskup Spinelli (italsky): "Otec br. Vavřinec z Brindisi komisař pražských kapucínů, je osoba slavná i vzácná dobrotou i naukou, a to natolik, že i kdybych sepsal jakkoli dlouhou a detailní zprávu, zůstala by zde hluboká propast mezi textem a jeho zásluhami. Vždyť krom toho, že neúnavně a neochvějně jednal za obtíží, které jsou dobře známy Vašemu veleváženému Panstvu, stačil již dostavět i klášter s kostelem a od prvních dní, kdy sem přišel, prospívá a stále více příkladem života a kázáním neuvěřitelně získává přízeň i úctu vyšší i nižší šlechty z celého města, která se schází v úctyhodném počtu..." (ArVat, fond Borghese, skříň I, sv. 651-A, s. 81).

19(latinsky): "Tycho upadl do smrtelné choroby kvůli zadržování moči při hostině" (GASSENDI, cit. dílo, s. 178). Tentýž Gassendi píše (latinsky): "Tato choroba byla podnícena bujarou společnou pitkou". Smrt však nebyla okamžitá, jak dosvědčuje Světec, který tou dobou byl v Praze. Neboť astrolog po deset dní trpěl v kruté agonii. Zemřel (zřejmě na akutní urémii) dne 24. října 1601, jak potvrzuje citovaný diář pražského kancléře (DVOŘÁK, M.: Maria Loretto, s. 11).

20Podrobněji o soudobých úkladech u císaře proti kapucínům viz **PŘÍLOHA 1**.

21Prvním z velitelů byl císařský polní prefekt Armanus Rosburm, druhým byl baron Adolf Althann.

22V tomto městě existoval konvent Řádu kapucínů v letech 1621-1718, zrušen císařem Josefem II. roku 1781. Viz Bullarium OFMCap., sv. IV, s. 379.

na to místo, které předtím bylo pod mocí Turků a během několika málo dní se ho zmocnil silou, dříve než nejjasnější Matyáš přijel k tomuto tažení.²³ Protože se však očekával turecký tábor, komisař šel do císařského tábora ve Stoličném Bělehradu a téhož dne, kdy tam přišel, dorazil tam i turecký tábor, vojsko skutečně ohromující, o počtu více než osmdesáti tisíc bojovníků, dobře vycvičených i vybavených, a také čerstvých. Téhož dne došlo k silnému střetu. Následujícího dne, který byl 10. října, došlo k takové šarvátce, že to byla skoro bitva. Avšak v jedenáct dal turecký trubač pokyn ke stažení a Turci nám dopřáli den klidu. Nejjasnější Matyáš poslal svého velitele kavalérie k našemu Komisaři, zda by nechtěl pronést kázání, ve kterém by vybídnul a povzbudil tábor ke statečnému boji za naši svatou víru. To jsem učinil toho dne brzo ráno, když byl celý císařský tábor připraven k bitvě. Jako téma jsem použil onen verš: "Judo a Jeruzaléme, nebojte se, zítra vyjdete a Pán bude s vámi". A vyprávěl jsem jim příběh, který se čte ve Druhé knize Kronik (20,15), kde se slibuje malému počtu bojovníků z Božího lidu vítězství nad velmi početným a mocným vojskem nevěřících. Kazatel se nabídl, že se svým křížem v ruce půjde v bitvě před vojskem, a tak se i stalo. Toho dne se však nebojovalo. Až následujícího dne Turci napadli náš tábor a dobyli některá místa [s. 4, rub] a svým dělostřelectvem začali ostřelovat naši zákopovou linii. Bylo proto nutné, aby naši vyšli ze zákopů a začali bojovat. A jakkoli velká byla naše nevýhoda co do postavení i počtu, také co do dělostřelectva, kdy bylo nutné, aby malý počet zezdola šel bojovat proti těm, kdo byli na vrcholu, takže byli svrchu ostřelováni artilerií, Komisař postavil proti dělostřelectvu znamení svatého kříže, takže nikdo z našich neutrpěl úhonu. On šel s křížem přede všemi a dodával jim odvahy. Když naši vyšli ze zákopů, postoupili s pěchotou i kavalérií na vršky, kde byli Turci a ti bez velkého odporu opustili svá místa, aby si uchovali svou artilerii, a dali se na útek. Tak toho večera, když se naši vrátili do zákopů, mohli zcela popravdě říci, že Bůh bojoval za nás. Rozprášené turecké vojsko se večer zase dalo dohromady, avšak následujícího dne nemělo odvalu obnovit bitvu. Naši tedy opustili ležení a dali se do pohybu v uspořádaném tvaru, aby mohli kdykoli začít boj, a v pondělí ráno, když našli vhodné místo pro denní boj, vyhlásili Turkům bitvu na otevřeném poli. Obě vojska se v uspořádané formaci postavila proti sobě a od rána se začala vzájemně ostřelovat artilerií a docházelo ke střetům mezi předvoji. Komisař šel se svým křížem a povzbuzoval celý náš tábor, od eskadrony k eskadroně, od regimentu k regimentu, od praporu k praporu. A i když si žoldnéri před tím, když přišel do tábora, dělali z něj legraci a pískali na něj a křičeli za ním: vlku, vlku, mnichu – tak totiž volávali bludaři na řeholníky – v den bitvy se však [s. 5] k němu chovali jinak.

23O něco květnatější svědectví o týchž událostech máme zachováno ve spisku: "Copia della lettera del sig. Giolamo Dentice, Consigliere Cesareo di Guerra appresso l'Arciduca Mattias" (dále jen DENTICE G.). Neapolského rytíře Jeronýma Dentice zabil roku 1602 při hádce sám prefekt Rosburn.

Hleděli na něj vesele, prokazovali mu úctu, a mnozí dokonce poklekali, když ho viděli procházet kolem. Katolíci všichni v jedné řadě utíkali za ním, aby jim požehnal a aby políbili kříž, který držel v ruce. Moci znamení svatého kříže bylo přisuzováno, že turecké dělostřelectvo nezpůsobilo našim ani tu nejmenší újmu, zatímco to naše způsobilo Turkům velké škody, takže se domnívali, že kapucín, kterého dobře viděli, jak se prochází po celém poli a kráčí před vojskem, je snad nějaký černokněžník. Bitva se nepřiblížila až do poledního, když s velkou zběsilostí vyrazilo pravé křídlo tureckého vojska a začalo najíždět do našeho levého křídla, které bylo nejslabší částí našeho tábora. Statečným bojem je však naši zahnali na útěk a byli zabiti tři hlavní velitelé tureckého vojska. Bassa z Budína, Beliarbe z Řecká a Chiaia, jeden z předních důstojníků. Po této porážce již Turci neměli odvalu znovu vyvolat šarvátku, ale s příchodem noci se obě vojska stáhla z bitvy. Naši děkovali Bohu za takové vítězství a přisuzovali jej moci znamení svatého kříže. A to se rozšířilo všude, hovořilo se o Božích dílech a mnozí z bludařů, když viděli, co se stalo, říkali, že náboženství a víra toho bratra jistě bude pravá, když tak procházel mezi nebezpečími a povzbuzoval všechny, aniž by utrpěli nějakou újmu, takže se tak stal svědkem pravosti katolického náboženství. [s. 5, rub]²⁴ Když se roku 1602 Komisař vrátil z Čech do Itálie na generální kapitulu, a byl zvolen za generálního ministra²⁵, poslal jako kazatele do Prahy P. br. Matěje ze Salò, který byl vřele přijat u dvora.²⁶ Co se pak stalo v té době, bude moci říci jeho druh P. br. Jakub ze Salò²⁷, zvláště pak o procesí v Brandýse nad Labem.²⁸

24Analecta OFMCap XXV (1909), s. 187-190.

25Generální kapitula byla slavena v pátek před letnicemi, dne 24. dubna. Tehdy ustanovený česko-rakousko-štyrský generální komisariát měl toto složení. Generální vice-komisař: P. Francesco z Messiny, lektor filozofie: P. Andrea z Codegoro, kvardián v Praze: P. Amedeo z Verony, kvardián ve Vídni: P. Illuminato ze San Secondo, superior na nově přijaté lokalitě pro budoucí klášter ve Štyrském Hradci: P. Patritio z Benátek. Statistika: 2 kláštery, 4 kazatelé, 18 kněží, 8 studentů ke kněžství, 9 bratří laiků. Celkem tedy bylo 35 bratří. Krátce poté sv. Vavřinec, který byl na této kapitule zvolen generálním ministrem, jmenoval obediencním listem odeslaným 1. srpna 1602 ze švýcarského Badenu místo sebe vice-komisařem P. Amedea z Verony [MATĚJKA M. P.: Seznam provinciálů, defintorů a ostatních představených správních jednotek kapucínského Řádu s historickým sídlem v Praze (a Vídni), in: *Paginae historiae* 14 [2006] s. 265 (261-343); Opravy a doplňky údajů v *Paginae historiae* č. 14, in: *Paginae historiae* 16 [2008] s. 587. V *Paginae historiae* je ještě uveden méně přesný aproximativní údaj o jmenování dne 24.5.1602.

26První obšírné líčení života P. Mattia Bellintaniho ze Salò vydal: GIANNANTONIO M. DA BRESCIA: *Vita del padre Mattia Bellintani da Salò cappuccino*, Milano 1885. Z novějších třeba zmínit: CUVATO R.: *Mattia Bellintani da Salò e il suo itinerario spirituale*, Italia Francescana, 76/1 (2001), s. 113-128; IDEM: *Mattia Bellintani da Salò (1534-1611): un Cappuccino tra il pulpito e la strada* (*Dimensioni Spirituali*; 14), Roma 1999. Mattia Bellintani byl již předtím vícekrát generální defintor, generální komisař ve Francii a Švýcarsku (1589-1600). Sv. Vavřinec ho zastihl během své vizitační do Švýcarska, když zrovna byl v domovské provincii v Milánu. Tam mu také předběžně sdělil, že by jej rád vyslal místo sebe do Prahy, aby dohlížel na dění v rodící se provincii. Mattia Bellintani tuto jeho žádost neodmítnul, i když mu již v té době bylo 68 let.

27O záležitostech, které řešil P. Matěj v Čechách, by bylo třeba pojednat obšírněji. Zmíníme pouze tolik, že z příkazu sv. Vavřince byl dne 16. srpna 1604 jmenován vice-komisařem. Dne 28. ledna 1604 papež Pavel V. schválil stanovy Bratrstva ke cti Utrpení našeho Pána Ježíše Krista (*Confraternitas sub Titulo Passionis Domini Nostri Jesu Christi in Ecclesia Fratrum Pragae in Hradschin, sub Regula Tertii Ordinis S.P. Francisci*), zřízené při našem kostele v Praze (srov. *Bullarium OFMCap.*, sv. IV, s. 177-180).

28O činnosti sv. Vavřince v českých zemích v této době, viz **PŘÍLOHA 2**.

Na příkaz papeže Pavla V. byl roku 1606 br. Vavřinec z Brindisi v Praze, díky naléhání u Jeho Svatosti ze strany císařského velvyslance D. Francesca Gonzagy, knížete z Castiglione.²⁹ Dostal požehnání od papeže a dělal, co mu bylo nařízeno. Cestou z Augšpurku do Prahy prošel přes město Donauwörth ležící na Dunaji, a protože to bylo francké město plné bludařů, všechen lid povstal a křičel: kapucín, špek, kapucíni, slanina, v narážce na pomluvu rozšířenou několik let před tím na adresu našich bratří bludaři v Augšpurku. Tak jej přes celé město provázelo toto procesí ctihodných občanů, zatímco on s křížem v ruce kráčel středem nepřátel Kristova kříže. V tom městě už jako jediná stopa po katolickém náboženství zůstal jen klášter Otců sv. Benedikta, a ti dobří řeholníci tam žili jako beránci mezi vlky. Od těchto Otců se dozvěděl, že o několik týdnů dříve při jednom prosebném procesí, na podnět jednoho kazatele také s nimi tyto lidé zle nakládali. A kvůli běsnění lidu bylo to procesí rozpuštěno a násilně potlačeno, jakoby se jednalo o nějakou modloslužbu, k velké křivdě vůči katolickému náboženství. Když pak ale [sv. Vavřinec] dorazil do Prahy, jednal o tom s apoštolským nunciem a protože měl určitou autoritu u císařských ministrů, dosáhl toho, že roku 1607 Jeho císařské Veličenstvo pověřilo nejjasnějšího vévodu Maxmiliána Bavorského, aby potrestal tento přečin. A když obyvatelé města nechtěli poslechnout příkazy císaře [s. 6] a nerespektovali ani císařskou vyhlášku, která se setkala s velkým odporem, bylo zmíněnému vévodovi uloženo a přikázáno, aby potrestal obyvatele Donauwörthu jako vzbuřence proti císaři. To se také stalo, a tak se to město dnes nachází pod mocí bavorského vévody a není tam žádný kazatel ani bludařské vojsko, ale jen katolické. Ta záležitost byla však natolik všeobecně známá, že kdyby v Praze nebyl br. Vavřinec z Brindisi, který k velkému uzardění císařských ministrů vícekrát mluvil z kazatelny o pramalé horlivosti pro katolické náboženství, nebylo by pro změnu učiněno nic, z obavy, aby se zásahem nevyprovokovali bludaři a nezpůsobila válka v Říši. Avšak z Boží milosti se učinilo povinnosti zadost a nenásledoval žádný neklid, i když to bylo k velké nelibosti bludařů.³⁰

²⁹Analecta OFM Cap. XXV (1909), s. 210-214.

³⁰Dne 27. srpna 1607 Arcibiskup kapujský apoštolský nuncius v Praze napsal kardinálovi Borghese (italsky): "V uplynulých měsících v Donauwörthu (nuncius omylem užívá tvaru Anevert), místě blízkém Bavorsku, bludaři zabránili katolíkům v duchovních cvičeních a zvláště pak vyvolali nevím jaké srocení při procesí s nejsvětější Svátostí; před několika dny proto přišel příkaz Jeho Veličenstva proti těmto bludařům s trestem vyhnání z Říše, přičemž provedením byl pověřen Vévoda bavorský. Protestantská knížata intervenovala, aby tomu zabránila, avšak marně. Zdálo se mi vhodné informovat o tom Vaše velevážené Panstvo (ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 147). Arcibiskup sám v listu z 1. října opravuje svůj omyl v pravopise města: "správně jsem měl říci Donawirdt a místo toho jsem napsal Anevert. Jedná se o město kolem prastarého benediktinského kláštera s kostelem zasvěceným nejsvětějšímu Kříži."

Když roku 1608 přijel do Prahy saský kurfiřt³¹, jeden jeho kazatel jménem Polykarp Leyser³² chtěl veřejně kázat na Pražském hradě na nádvoří paláce, kde byl kurfiřt ubytován. To bylo velmi neobvyklé a nové, protože v celém Království českém nebylo dovoleno kázat jinak než katolicky nebo husitsky a nebylo dovoleno veřejně konat jiné než tyto bohoslužby. Proto mnozí katolíci byli touto zprávou rozmrzeni a velmi to rozhořčilo i br. Vavřince, který o tom šel informovat apoštolského nuncia s nabídkou, že zmíněnému kazateli dá ihned odpověď svým kázáním.³³ Zprvu se to nezdálo vhodné, aby se nevyvolalo sročení lidu a nedala se tak kazateli příležitost kázat znovu. Jenže o tři dny později kazatel kázal opětovně za velkého sběhu lidu, neboť lidem se obvykle líbí [s. 6, rub] každá novinka. Když to tedy apoštolský nunciatus viděl, uložil br. Vavřincovi, aby kázal a popřel to, co kazatel řekl proti katolickému náboženství. (Vavřinec) tak učinil hned následujícího dne a svou úvahu založil na těch slovech sv. Pavla ve Skutcích apoštolských (13,10), která řekl mágovi (Elymasovi), jenž se snažil odvrátit od víry prokonzula Sergia Paula: "Ty svědce všeho schopný, synu ďáblův, nepříteli Boží spravedlnosti, kdy už přestaneš podvracet přímé cesty Páně?" Silně přitom zdůraznil slova "nepříteli Boží spravedlnosti", protože onen kazatel kázal, že skutky nejsou potřebné a že nemají žádnou zásluhu. Když ho pak dostatečně popřel a chtěl ho ještě více zmást, udělal gesto, které hluboce zasáhlo dotyčného kazatele. Ten totiž ve svých kázáních citoval Písmo výhradně z německé Lutherovy bible, protože luteráni neuznávají latinské vydání Bible Vulgátu, kterou užívá celá katolická církev. Říkají totiž, že je plná chyb a místo toho se stále utíkají k hebrejským, aramejským a řeckým textům. Br. Vavřinec přinesl na kazatelnu Bible v těchto třech jazycích a na závěr svého kázání řekl: Chci, abyste věděli, jak velký člověk je tento kazatel, který se opovážil kázat proti katolickému náboženství do očí katolického knížete Jeho císařského Veličenstva a dokonce v jeho domě za přítomnosti jeho katolického dvora a dvou apoštolských nunciů, kteří jsou služebníky papeže jako nejvyšší hlavy atd., a dále pak jednoho arcibiskupa a mnoha prelátů, kteří jsou hlavami katolické církve v tomto království, do očí mnoha řeholníků a teologů a také kazatelů katolické víry. Jakoby další Goliáš přišel "potupit šiky živého Boha" (1 S 17,10). Vezměte tyto knihy. Je to Bible v hebrejštině, aramejštině a řečtině, kterých výhradně je třeba se držet, podle jeho učení,

31 Ve skutečnosti se to událo roku 1607, jak je zjevné z listu apoštolského nuncia a spisku samého kazatele, který toho roku byl publikován.

32 "Polykarp Leyser (1552-1610), slavný v doméně humanitních věd, se narodil roku 1552 ve Winnendenu ve Württembersku" (Journal des Sçavans, 1709/10-12, sv. 46, s. 214).

33 V listu ze dne 9. července 1607 se o příchodu saského volitele zmiňuje nunciatus a dodává: "Nade vše hodné pokárání bylo, že včera ráno uvnitř vévodova paláce se uskutečnilo luteránské kázání, ve kterém se kazatel nezdráhal vybízet posluchače, aby prosili Boha za porážku Turků i Jeho Svatosti. Nedopustím, aby ta věc přerostla v nějakou žalobu s těmi ministry, přeháněním úhony, kterou tím utrpělo samo Jeho Veličenstvo" (ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 147).

a jen jim věřit a vyučovat, uvidíte, že neumí ani číst. [s. 7] A tak, aby ho zstudil, hodil ty knihy z kazatelny a milý kazatel odjel z Prahy zamlklý více než ryba, aniž by řekl jediné slovo. To způsobilo velké zadostiučinění a útěchu u katolíků, zatímco bludaři byli zahanbeni.³⁴ Když se pak kazatel vrátil do Saska, napsal a dal vytisknout knížečku se dvěma kázáními, která pronesl v Praze a postěžoval si, co bylo proti němu učiněno. Vlk si bědoval, protože po něm štěknul pes.³⁵ Br. Vavřinec mu odpověděl z kazatelny a jednal s ním, jak si zasloužil a dal se do psaní proti té knížečce. Avšak zatímco se věnoval tomuto dílku, kterým vykresloval obraz, z něhož se stala podstata luteránství, kazatel pěnil hněvem a postaral se o rozšíření spisu, aby se nezdálo, že chtěl bojovat proti mrtvým nebo vést válku proti stínům, což se jistě nesluší.³⁶

Roku 1609 některá protestantská knížata, kurfiřt braniborský a falckrabě rýnský z Neuburgu pozvedli na podnět Holanďanů a dalších členů Protestantské unie zbraně k tažení na Jülich a Cleve.³⁷ Tehdy začala rozličná katolická knížectví v Německu uvažovat o spojenectví, aby byla připravena k obraně a nebyla nečekaně obsazena Aby se mohla lépe opevnit, chtěla požádat o pomoc, zvláště pak ze strany španělského krále a zdálo se jim, že k takovému úkolu by byl dosti vhodný br. Vavřinec z Brindisi. Když k tomu br. Vavřinec obdržel dovolu od papeže, vévoda bavorský jakožto hlava Katolické ligy jej vyslal s listy ostatních spojeneckých knížat, aby projednal s tímto královským Veličenstvem tuto velmi důležitou záležitost k obecnému blahu katolíků [s. 7, rub]. Šel tedy z Prahy do Madridu ve Španělsku a několik týdnů jednal s Katolickým králem o této jednotlivosti, a když s Boží pomocí jednání zakončil úspěchem, vrátil se ještě dříve, než protestanti dokončili obléhání

34Dne 16. července téhož roku informoval nuncius, že neopomenul napomenutí, avšak zůstalo to bez účinku, neboť se uskutečnilo další kázání bludařského ministra, a to "za mnohé účasti lidu... Tématem kázání, jak v prvním, tak i v druhém klamném kázání bylo téma ospravedlnění. Kazatel zdůrazňoval, že ospravedlnění se rodí z pouhé víry a nikoli ze skutků a mj. řekl i několik slov proti odpustkům. Není pravda to, co jsem napsal ve svém předchozím listu, že by totiž zle hromoval proti svatosti Naší Svatosti, protože když jsem se chtěl dozvědět podrobnosti, zjistil jsem, že jsem byl chybně informován. Intenzivně se navázel pouze do pověsti Karla Pátého a Ferdinanda, o kterých tvrdil, že z hlediska luteránské víry jsou jeden i druhý mrtví. Já, když jsem viděl, že nemohu dělat nic jiného, usoudil jsem, že bude dobře, když nedopustím, aby na tento jed alespoň nebyl aplikován jeho protijed. A tak se stalo, že všichni katoličtí kazatelé z města, jedna část ve středu a druhá část v neděli, vyvraceli bod za bodem celé to falešné učení, a je třeba děkovat Bohu požehnanému, že celá ta věc proběhla tak šťastně a s takovým ohlasem, že sami bludaři vyznali a vyznávají, že jejich strana byla dalece slabší" (ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 147).

35Originální název zní: Zwo christlichen Predigten: Ein von den guten Werchen: wie dieselben gut Evangelisch nach Christi Lehr sollen gepflanzt und getrieben werden. Die Andere: wie der sündige Mensch für Gott gerecht und ewig selig wurde. Zu Prag gehalten, als Rodulphus II. von den Churfürsten zu Sachsen... Christiano II. besucht ward, Leipzig, 1607 (Ex Bibliotheca Evangelico-Theologica, Catalog. 70 Lud. Rosenthal, München, num. 13880) .

36O účtě jaké se sv. Vavřinec těšil roku 1608 v Čechách, viz **PŘÍLOHA 3**. Podrobněji o kontroverzi se saským kazatelem, viz **PŘÍLOHA 4**.

37Analecta OFMCap. XXV (1909), s. 247-248.

Jülichu, takže se za pomoci Španělska mohla Katolická liga vyzbrojit, aby se postavila na odpor nepřátelským zbraním.

Vskutku to bylo dílo Boží, protože jinak by bludaři po vítězném a triumfálním návratu z tohoto tažení byli způsobili obrovské škody katolíkům v rozličných krajích. Když však viděli, že je zde vyzbrojená Katolická liga, stáhli se a poslali vyslance k bavorskému vévodovi s požadavkem na složení zbraní a mír, což se také stalo.³⁸

"Roku 1610, když apoštolský nuncius v Praze arcibiskup kapujský Monsignor Gaetano a velvyslanec španělského krále u císaře Don Baltasar de Zúñiga předložili papeži návrh, že pro veřejné blaho katolického náboženství v Německu by bylo třeba, aby u nejjasnějšího [Vévody] bavorského, předáka Katolické ligy sídlil apoštolský nuncius a velvyslanec Španělska, (navrhli také) že pro jednoho i pro druhého by mohl (tuto roli splnit) řečený br. Vavřinec, neboť je důvěrníkem vévody bavorského, přirozený poddaný španělského krále a co nejpokorněji podřízený Apoštolskému stolci.³⁹ Protože však tento br. Vavřinec byl generálním komisařem v Čechách a v Rakousku, dostal příkaz od papeže, ať opustí rezidenci v Praze, kde nepřetržitě kázal, a přestěhuje se do Mnichova, aby nepřetržitě zůstával po boku vévody bavorského a dohlížel na veřejné záležitosti k obecnému dobrodiní pro katolické náboženství. Když tedy dostal takový příkaz, snažil se ho co nejpohotověji vyplnit".

[s. 8] "Téhož roku byl v Praze uspořádán sjezd knížat, aby jednala o dohodě mezi císařem Rudolfem II. a jeho bratrem králem uherským, zanedlouho císařem. K jednání přišel také volitel vévoda saský, a protože Rudolf již předtím udělil českým stavům (povolení vyznávat) tzv. Augšpurské vyznání, takže tam mohli nadále svobodně kázat luteránští kazatelé, jak již i činí, chtěl (v Praze) hlásat také kazatel zmíněného vévody saského, který když mluvil proti uctívání Matky Boží, pronesl ostrou invektivu. Jako argument uvedl žaltář sv. Bonaventury a řekl, že když katolíci recitují tento žaltář k počtě Matky Boží, jako se recituje Davidův žaltář k počtě Boží, nemohou jistě popřít, že se jí klanějí jako Bohu. Když to slyšel br. Vavřinec, odpověděl mu z kazatelny citacemi z knih sv. Bonaventury, kde evidentně vyučuje přesný opak, totiž, že Matka Boží nemá být uctívána jako Bůh, protože je tvor a nikoli Stvořitel. A že v žaltáři sv. Bonaventury, který byl sestaven podle vzoru onoho žaltáře Davidova, je sice Matka Boží chválena a vzývána, ale nikoli tituly, které přísluší pouze Bohu, nýbrž invokacemi, které vypovídají o její přímluvné roli. A že ve spisech sv. Bonaventury bezprostředně za mariánským žaltářem následují mariánské litanie, ve kterých se stále opakuje výzva: oroduj za nás [s. 8 rub]. Uzavřel tedy prohlášením, že onen kazatel nutně je

38Svědectví o obrovském významu této mise, viz **PŘÍLOHA 5**.

39Analecta OFM Cap. XXVI (1910), s. 59-60.

buď nadmíru hloupý, a jako takový by měl jít hýkat mezi osly a neodvažovat se kázat lidem, nebo je to člověk extrémně zlomyslný a úskočný, dopouštějící se veřejného hanobení, kážíci klamně a podvodně a ďábelsky pronásledující pravdu katolického náboženství. Onen kazatel by se tedy neměl odvažovat k replice, aby nebyl ještě více zesměšněn".

"Roku 1611, když velmi mocný kníže v Říši Arcibiskup salcburský rozpoutal válku proti vévodovi bavorskému a přinutil ho pozvednout zbraně proti němu, vévoda, který byl velmi zbožný kníže, si při takovém podniku velmi cenil rady br. Vavřince. A když se mu šťastně zdařila výprava a po dobytí jednoho města ve druhém již nenarazil na odpor, nýbrž vstoupil do Salcburku otevřenými branami, a uvěznil kvůli válce arcibiskupa, který uprchl, byla to věc zasluhující zaznamenání a nejvýše hodná vpravdě křesťanského a katolického knížete, jakým byl. Nechtěl žádnou kořist, nýbrž předal celý stát kapitule toho kostela, které přenechal svobodnou vládu, pouze si kvůli náležitému respektu ponechal ve svém držení dvě pevnosti. Svého uvězněného nepřítele předal papeži, a když nakonec byl jmenován nový arcibiskup, vrátil mu i ty dvě podržené pevnosti. Zaznamenání si zasloužilo i to, že i když Jeho nejjasnější Výsost byla bratrem kolínského kurfiřta, jenž byl kanovníkem salcburské katedrály a mohl tedy být zvolen, jako kdokoli jiný do čela této velmi bohaté místní církve a knížectví, které má roční příjem více než čtyři sta tisíc zlatých, vévoda ponechal proběhnout svobodnou volbu a nechtěl ani v nejmenším intervenovat ve prospěch svého bratra, aniž by ho k tomu musel pobízet br. Vavřinec. Ale jako kníže, který vládne se svrchovanou moudrostí, zbožností a horlivostí pro službu Boží, vévoda to učinil sám od sebe a jestliže se opíral o rady br. Vavřince, pak jen příležitostně pro větší službu Bohu".⁴⁰

40Analecta OFM Cap. XXVI (1910), s. 117-118.

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA 1 (O úkladech u císaře proti kapucínům)

Savonský arcikněz Lambert z Fornari, který za nepřítomnosti arcibiskupa Spinelliho vedl pražskou nunciaturu, napsal dne 18. října 1603 kardinálovi od sv. Jiří (text je italsky): "Pokud se dobře pamatuji, onehdy (20. září) jsem napsal Vašemu veleváženému Panstvu, že mezi těmi dvěma komorníky, kteří stále posluhují u Jeho Veličenstva, existují velké rozpory, takže se jeden druhého snaží vyhodit ze sedla, a že jsem doufal, že ten katolický s Boží pomocí získá převahu nad tím bludařským. Tak se i stalo, když Jeho Veličenstvo minulý týden uvrhlo do vězení na jednom svém hradě určeném pro veledůležité případy mj. i kvůli zločinu proti Jeho Veličenstvu, právě Makovského, který byl po čtyři roky jeho oblíbeným komorníkem, avšak kalvínským bludařem a ochráncem bludařů a pronásledovatelem Otců kapucínů (na okraji kardinál připsal poznámku: "Děkujeme Bohu"). Byla to velmi podlá osoba pod vlivem pána z Rossibergu, který ho osvobodil od šibenice. Během této krátké doby se obohatil o více než 100 tisíc tolarů a šel až tak daleko, že se nechal dokonce prohlásit baronem, o čemž prý Jeho Veličenstvo nic netušilo. Podle toho, co se říká, hlavními obviněními bylo, že jménem Jeho Veličenstva, avšak bez Jeho vědomí, signoval poznámky a výsady i odpovídal na důležité záležitosti. Bral a četl poznámky na jeho stolku, nepředával mu převzaté písemnosti ani nevyřizoval požadavky na audience ze strany nejjasnějších poradců i jiných osob, a také se svěřoval ženám".⁴¹

Dne 10. listopadu (text je italsky): "Makovský, bludařský komorník Jeho Veličenstva, který byl v minulých dnech uvězněn, byl těmito českými soudy souzen a odsouzen ke ztrátě hrdla, majetku a cti, a to kvůli 15 obviněním, jak se říká, mezi nimiž figuruje, že přijímal velké odměny a úplatky od knížat, zvláště bludařských, za to, že jim vyzrazoval tajemství a úmysly Jeho Veličenstva. Ostatní obvinění zatím nebyla zveřejněna".⁴²

Dne 22. prosince (text je italsky): "Říká se, že komorník Jeho Veličenstva Makovský byl mučen a popraven stětím a vyzradil velké věci, neví se to však jistě. Naprosto jistě se však ví, že u něj našli jed, který stále nosil s sebou, i tehdy, když byl ve stálé službě u Jeho Veličenstva, spolu s krabicí plnou postaviček, písmenek a kouzel".⁴³

41ArVat, fond Borghese, skříň IV, sv. 291, s. 44, rub.

42IBIDEM, s. 178, rub.

43IBIDEM, s. 207, rub.

PŘÍLOHA 2 (Svědectví o činnosti sv. Vavřince v českých zemích během prvního působení.⁴⁴)

Krátce po příchodu Světce do Čech jej vévoda Maxmilián povolal do (bavorského) Mnichova⁴⁵, který poslal k papeži následující dopis s prosbou, aby u něj (sv. Vavřinec) zůstal co nejdéle (text je latinsky):

"Nejblaženější Otče a dobrotivý Pane, líbám Vaše nejsvětější nohy, jak se sluší, a co nejponíženěji vyjadřuji ochotu být Vám k službám. Již několik dní u mě přebývá ctihodný Otec Vavřinec z Brindisi z řádu kapucínů v Praze, kam ho poslala Vaše Svatost. Já jsem ho povolal sem kvůli určité záležitosti, které se u mě věnuje pečlivě a s nejvyšší starostlivostí. Doufal jsem, že se to vyřídí během několika dní. Když to však nebylo možné, sám Otec již, kvůli výčítkám svědomí, nechtěl pokračovat v této práci pro mne, ledaže by k tomu obdržel výslovný laskavý souhlas Vaší Svatosti, proto posílám svého posla do Říma a nadevše snažně žádám Vaší Svatost, aby s ohledem na mne ráčila zmíněnému Otcovi udělit dovolení, aby u mne přebýval, dokud započatá záležitost nebude dovedena do šťastného konce, k čemuž, jak doufám, dojde během několika málo týdnů. Budu to považovat za velkou milost a budu tím větším dlužníkem Vaší Svatosti, čím více mi to leží na srdci. Všemohoucí Bůh ať uchová Vaší Svatost ve zbožné neporušenosti a v rozkvětu. Padám k Vaším nohám a podřízeně se Vám poroučím. Dáno v Mnichově dne 28. září 1606. Oddaný a pokorný syn Vaší Svatosti Maxmilián".⁴⁶

Téhož dne napsal i kardinálu Borghese (Scipione Caffarelli), aby se přimluvil za úspěšné vyřízení.⁴⁷ Ten pak poslal dne 7. října nazpět laskavou odpověď papeže, jak vyplývá z italsky psané poznámky napsané na zadní straně dopisu: »Jménem našeho Pána odpověděl kardinál Borghese«. Vévoda následně poslal kardinálovi tento vděčný dopis (text je latinsky):

"Velevážený a nejctihodnější Pane, Vašemu veleváženému Panstvu vděčíme za to, že náš nejsvětější Pán laskavě udělil Otcovi Vavřinci z Brindisi z řádu kapucínů dovolení, aby nám i nadále poskytoval svou duchovní službu, jak jsme si to právem snažně přáli. Co se nás týká, mějte za jisté, že bychom rádi alespoň slovy nějak vyjádřili svou vděčnost, když už to nyní nemůžeme učinit přímo. Proto posíláme k Vašemu veleváženému Panstvu tento dopis. Dáno v našem městě Mnichově, dne 29. října 1606. Maxmilián".⁴⁸

44Pro zdárný průběh své služby obdržel dne 12. května 1606 svolení, aby kdekoli svobodně kázal slovo Boží (Breve: »Religionis zelus«, Bullarium OFM^{Cap}, sv. 1, s. 51). A současně obdržel další rozsáhlá oprávnění ke zpovídání, absolucím a udílení odpustků ve prospěch císařského vojska proti Turkům (Breve: »Cum tu«, z 26. května 1606; Bullarium OFM^{Cap}, sv. 1, s. 52).

45O jakou záležitost se jednalo, nebo jak dlouho Světec zůstal v Mnichově, není známo.

46ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 84, s. 33.

47ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 84, s. 33.

48ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 84, s. 41.

PŘÍLOHA 3

Sv. Vavřinec se v Čechách těšil velké vážnosti. Proto, když roku 1608, byl zvolen za provinciála ve své vlasti, apoštolský nuncius v Praze, tak i kardinál Dietrichstein opakovaně vyjádřili obavu, že o něj přijdou, a napsali následující listy kardinálovi Borghese a papeži:

(text je italsky): "Přišla sem zpráva, že Otcové kapucíni zvolili za provinciála oblasti Otranto Otce Brindis, který byl znamenitým kazatelem v tomto městě, což přinášelo a stále přináší pozoruhodné plody ve svatém náboženství a je tedy v tomto městě k velkému užitku pro službu veřejnosti. Pro vše, co vím, také nejjasnější kardinál Dietrichstein prosí Vaši velevážené Panstvo, aby ráčilo projednat tuto záležitost s Naší Svatostí, aby tento dobrý Otec nebyl odtud přeložen. Zdálo se mi vhodné připojit i své svědectví, protože se to zdá velmi potřebné, aby nebylo přerušeno pokračování toho užitku, kterému se nám dostává v těchto krajích z jeho dobroty a ceny" (26. května 1608).⁴⁹

Vlastní rukou nuncius připsal (text je italsky): "Dopis nebyl napsán na žádost Otce, který si nedělá žádné starosti s odchodem, ale pouze proto, že nejjasnější kardinál a já jsme tak mysleli pro veřejné blaho."

A nyní dopis kardinála Dietrichštejna odeslaný téhož dne Pavlu V. (text je italsky):

"[...] P. Vavřinec z Brindisi kapucín, o kterém je Vaše Ctihodnost jistě plně informována, byl svými zvolen za provinciála Apulie a on, ačkoli jeho zdravotní stav není nejlepší, je jakožto vzorný řeholník připraven k poslušnosti. Dosvědčuji však Vaší Blaženosti, že pro katolické náboženství v těchto končinách by to byla velká ztráta, kdyby odešel, protože je skutečně obdivuhodný jak příkladem, tak učením i radou a ovlivňuje všechna rozhodnutí Jeho Veličenstva v těchto otázkách, k velkému užitku náboženství. Snažně prosím Vaši Svatost, přikážte, aby zmíněný Otec nebyl odtud přeložen. Jsem si jist, že tak prokážete velmi významnou službu nejsvětějšímu Bohu, když ho tu podržíte".⁵⁰

Dne 21. června 1608 kardinál Borghese odpověděl kardinálu Dietrichsteinovi (text je italsky):

"Jsem pohotově za všech okolností k službám Vašemu veleváženému Panstvu. Dal jsem vědět generálovi kapucínů, aby nepomýšlel poslat P. Brindis do jiných končin, protože jeho osoba je velmi potřebná v onom městě, a on se podle toho zařídí."⁵¹

49ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 150.

50ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 326, s. 24.

51ArVat, Principi, 154; srov. též fond Borghese, skříň I, sv. 933.

PŘÍLOHA 4

Nuncius dne 27. září napsal (text je italsky): "Kazatel vévody saského nechal vytisknout ta dvě kázání, která přednesl zde spolu s invektivou proti katolickým kazatelům, již kázali proti němu a jimž adresuje své dílko. Byla by příliš poškozena naše reputace, kdyby se mu bylo neodpovědělo z naší strany co nejdříve »podle jeho hlouposti«. Tudíž když kapucín Otec Brindisi, jeden z našich kazatelů a osoba velmi vzdělaná a horlivá, vzal na sebe úkol odpovědět, soudilo se, že by si vyžádalo velmi mnoho času od probádání kvality záležitosti po publikování tiskem, protože podle řehole Otců kapucínů musí být dílko přehlédnuto pověřenými censory na generální kurii. A proto bych chtěl pokorně požádat Vaše velevážené Panstvo, aby ráčilo intervenovat u Naší Svatosti, že připravené dílko bude moci být zkontrolováno zde, neboť její obsah si jistě zaslouží být dispensován, aby navzdory nařízením Konstitucí mohl být schválen arcibiskupem nebo mnou a bylo možné ho ihned vytisknout, aby co nejdříve byla potlačena ničemnost toho kazatele, aby někdo neupadl do pochybností, proč si vyžádalo tolik času odpovědět na jeho lehkovážné provokace".⁵²

Nedlouho poté kardinál Dietrichstein podobně napsal kardinálovi Borghese následující list (text je italsky): "Vaše velevážené Panstvo již asi slyšelo od Mons. nuncia o kontroverzi probíhající mezi kazatelem vévody saského, kapucínem P. Brindis a jedním jezuitou. A když onen vydal tiskem (svá kázání) na potvrzení svého názoru, tito dva se mu chystají odpovědět, zvl. pak P. Brindis, a i když Jeho Blaženost, jak se domnívám, nevidí ráda tyto disputace, (je třeba je konat), abychom nedávali za pravdu bludařům, kteří budou naše důvody považovat za slabé, pokud budeme mlčet, a budou považovat naše (kazatele) za ignoranty. Proto se domnívám, že není od věci, aby vyšlo na světlo potření bludů. Avšak vzhledem k dlouhé prodlevě, které mívají podobné věci, když je tito Otcové musí posílat svým představeným a ti pak posvátnému Oficiu a pak je posílat nazpět, touží P. Brindis, aby mu Naše Svatost udělila milost, že jeho dílko bude moci být přehlédnuto učenými lidmi zde, a pak vytištěno. A pokud vzhledem k vážnosti Otce se to Jeho Blaženosti bude líbit, a udělí mi dovození, že to nechám přehlédnout zde od schválených teologů, rád se ujmu takové starosti, k útěše všech katolíků i mé. Prosím Vaše velevážené Panstvo, aby přednesla tuto žádost Naší Svatosti a obdržela schválení této milosti od nejvyšší autority. Považuji to za vhodné, vzhledem k vážnosti, jaké se těší zmíněný Otec... Dáno v Praze, dne 6. listopadu 1607".⁵³

Dne 1. prosince byla napsána odpověď témuž kardinálovi (text je italsky): "Náš Pán udělil milost kapucínovi P. Brindis, aby nechal vytisknout dílko v odpověď na knihu saského

52ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 147.

53ArVat, fond Borghese, skříň III, sv. 45-C, s. 217.

kazatele. Nejjasnější kardinál Arigone napíše podrobněji, co je třeba udělat v této jednotlivosti".⁵⁴ Kardinál pak dne 20. ledna 1608 napsal: "Vzhledem k tomu, že jsem se nenacházel při Dvoře, když mi přišel do rukou laskavý list Vašeho veleváženého Panstva z 1. prosince, ve kterém mi bylo sděleno, že Naše Svatost mne dobrotivě pověřuje přezkoumáním spisů P. Brindisi, předal jsem celou záležitost na Mons. nuncia, od kterého se dozví Vaše velevážené Panstvo, co bude třeba ohledně toho udělat... Olomouc, dne 20. ledna 1608".⁵⁵

Jak poznamenává sám Světec, dílko sv. Vavřince proti knížce toho kazatele, kvůli jehož starostlivému vydání psal nuncius i kardinál Dietrichstein, však nikdy nespátrilo světlo světa a zůstalo nedokončené. Zachoval se původní rukopis, částečně napsaný jeho vlastní rukou. Je uložen v provinčním archivu Benátské provincie.

Ohledně této záležitosti se zachovaly následující poznámky, které pravděpodobně napsal španělský legát u císaře a poslal je legátovi Katolického krále u papeže (text je španělsky):

"Když jsem byl při tom dvoru, vévoda saský veřejně kázal, s velkým pohoršením jeden jeho ministr jménem Polykarp mluvil tak úděsné a zaujaté výroky proti našemu svatému náboženství a proti autoritě Kristova náměstka, že byli nuceni, jeden německý jezuita jménem Pater Andres a kapucín Otec br. Vavřinec z Brindisi, člověk velmi učený a příkladného života, kázat proti tomu zlořečenému učení. Onen zmíněný Polykarp ze Saska se cítil uražen, takže napsal a vytiskl knihu proti těmto dvěma Otcům; ti však neodpovídají na křivdy, které proti nim řekl. Odpovídají elegantně a učeně proti jedům, které on šíří ve věci katolického náboženství. Napsali jsme Jeho Svatosti, myslím já a nuncius, aby udělil dispens od jednoho obecného předpisu, který mají kapucíni, podle kterého nemohou tisknout, i když mají dovolení od ordináře, pokud by současně neměli dovolení i od svého generálního ministra. Zdá se, že Jeho Svatost odpověděla, že se do toho nechce vměšovat. Mám podezření, že Jeho Blaženost nebyla dobře informována, protože nemohu uvěřit tomu, že by se Kristův náměstek nezastal věřících, když jsme každý den v nebezpečí ztráty života kvůli tomu, že jsme katolíci. Nejjasnější kardinál Dietrichštejn, který velmi dobře rozumí této záležitosti, píše kvůli tomu Panu kardinálovi Borghese, s kterým prosím i já Vaši Eminenci, ať živě intervenuje, aby byl pomocí breve dán příkaz, že budou podřízeni svému nunciovi, který je příslušnou osobou v tomto případě. Jsi také svědkem, že tato publikace je již souhrnem vícero bludů přítomných v Německu a oni i katolíci vědí, že ti Otcové odpovídají velmi důkladně na ony nestoudnosti. Bylo by velkým pohoršením, kdyby tato (odpověď) nebyla publikována a byl by to velmi pádný argument pro naši slabost. Prosím Vaši Eminenci, aby tuto záležitost brala velmi vážně a

54ArVat, Principi, sv. 154, Lettere scritte dal Secretario Malacrida.

55ArVat, fond Borghese, skříň III, sv. 45-C, s. 209.

zasáhla rychle, dříve než by byla publikována tato nemilost Jeho Svatosti, aby si uvědomil, že důvodem této žádosti je nutné zdržení spojené se zaslání knihy generálnímu ministru a čekáním na její schválení, přičemž nevíme, kde se nachází a jistě má na starost mnoho jiných úkolů. A nuncius, který je zde, bude moci předat knihu k posouzení, komu uzná za vhodné. Ať Bůh chrání Vaši Eminenci, jak i já si přeji. Dáno v Praze, dne 5. listopadu 1607" (na rubu): Malacridovi k odpovědi. Dne 1. prosince se napsalo císařskému nunciu".⁵⁶

PŘÍLOHA 5

Mise, kterou Světec popisuje jen několika málo slovy, měla obrovský význam a starost o její šťastný výsledek vyjádřil i papež Pavel V. Odcituji zde nyní několik listů uložených ve Vatikánském archivu.

Dopis nuncia kardinálovi Borghese ze dne 18. května 1609 (text je italsky): "Pan španělský velvyslanec vytušil nejen z vývoje v těchto státech, ale také z rozličných nálad, které se šíří v Říši, že v souladu s tím, co zvláště připomínal a o čem s ním jednal vévoda bavorský Maxmilián, že jednoho dne bude nutné pomoci těmto věcem dříve, než budou na padnutí, a že aby se toho dosáhlo prostředky, které se budou zdát vhodné, a bylo udrženo náboženství, když na to přijde, bude nejdříve třeba zpracovat ve Španělsku královské ministry, aby měli co nejjasnější vhled do těchto potřeb. Za tím účelem myslel, když o tom se mnou jednal, že tentokrát (by bylo vhodné) poslat na místo člověka. A zdá se mu, že aby se zamezilo podezření a nevyvolal se přílišný rozruch, (bylo by vhodné poslat) kapucína P. Brindesi, který má pověření od Jeho Svatosti jako apoštolský kazatel pro tyto kraje. Krom toho tento Otec mimo dobrotivosti vykazuje nedocentelnou horlivost a je velmi dobře informován o těchto náladách a o událostech, které se staly. Navíc je blízký důvěrník zmíněného nejjasnějšího vévody, který si zaslouží, aby v něj po rakouských knížatech skládala zvláštní důvěru Jeho Svatost i španělský král. Je jako nástroj potřebný v případě nouze, aby uvedl do pohybu velkou část stroje. Když jsme o tom jeden i druhý jednali se zmíněným Otcem, shledali jsme ho velmi připraveného. Nezbyvá tedy nic jiného než jen souhlas a svaté požehnání Vaší Blaženosti, která bude muset být tvůrce a promotor všeho, takže, když se jedná o uchování náboženství, nemám pochyb, že ve shodě s Vaším nekonečným soucitem budete snadno uspokojen, když je udělíte."⁵⁷

⁵⁶ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 164, s. 297.

⁵⁷Dne 18. května 1609, dešifrováno posledního května, odpovězeno listem z 6. června (ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 157, s. 260).

Požadovaný dopis byl napsán tajným písmem a měl být dešifrován posledního května; odpověď z 6. června, předanou nunciuovi se nezachovala, avšak zachoval se její koncept, vlastnoručně zapsaný papežem Pavlem V. (text je italsky):

"Je třeba napsat dopis arcibiskupovi města Capua a sdělit mu, že jsme obdrželi jeho list pojednávající o misi Otce Brindisi ve Španělsku, předložený Převznešeným Donem Baltasarem de Zúñiga, velvyslancem Katolického krále, s cílem představit Jeho katolickému Veličenstvu ubohý stav věcí v Německu a že mi jsme s tím spokojeni, avšak arcibiskup z Capuy ať řekne naším jménem zmíněnému Otcí, aby se s naším požehnáním vydal na cestu, a arcibiskup ať sdělí a připomene, co bude považovat za potřebné. Tento list ať se napíše co nejdříve a ihned po napsání ať jej kardinál Borghese pošle Donu Francescovi, který nám řekl, že s ním chce ihned poslat kurýra do Německa. Don Francesco se nachází v domě Zappatových. A duplikát ať se ještě dnes večer pošle obyčejnou poštou, že jsme takto učinili s Donem Francescem".⁵⁸

Po přijetí dopisu od kardinála Borghese předal nuncius dne 27. června tyto nové zprávy (text je italsky):

"Dopis od Vašeho veleváženého Panstva příšlý běžnou poštou, je datován z 6. června... Osoba, o které jsem psal posledně, již odešla a instrukce, kterou dostala od Dona Baltasara, je zde připojena. Avšak vzhledem k tomu, že měla pokyn zůstat v Bavorsku, dokud by nepřišlo dovolení Naší Svatosti, napsal jsem mu teď, že ve jménu Božím může co nejdříve vyrazit na cestu. Více pokynů jsem mu v dopise nedával, protože již sama zmíněná instrukce obsahuje nejdůležitější body, krom toho jsem mu ústně řekl, co bylo třeba, a také on sám je velmi dobře informován o tom, co se stalo před deseti lety tam na tom Dvoře. Poslal jsem mu však doporučující list pro Monsignora Nuncia ve Španělsku, ve kterém mu v obecných rysech vysvětluji důvod jeho příchodu a v ostatním se spoléhám, že Vaše velevážené Panstvo mu podle svého uvážení nařídí, aby mu poskytl náležitou podporu a podněty pro tuto záležitost. Víím pak, že v Bavorsku o záležitostech Říše dostane jistě podrobné informace. Ze zmíněné instrukce se Vaše velevážené Panstvo dozví, že hlavním důvodem, pro který se Donu Baltassarovi a mně zdála potřebná tato mise, je získat jistotu, že ty dva úkoly, totiž smířit toto královské Veličenstvo s Králem jeho bratrem, a volba Římského krále, jsou ze strany císaře považovány za nesplnitelné. A i když zde v poslední době byly snahy udělat něco v jedné nebo druhé věci, nebylo dosaženo ničeho, protože všechny přístupy jsou uzavřeny... Do

⁵⁸Na rubu: "rukou Naší Svatosti – Bylo sepsáno ve shodě s listem z 6. června 1609" (ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 67, Scritture di mano di Paolo V. [autografy Pavla V.], s. 195).

instrukce jsem pak nepovažoval za vhodné napsat v zašifrované části více, než jsem uvedl v minulém listu. Není tam tedy uvedeno jméno osoby"⁵⁹

Dne 16. června vyrazil sv. Vavřinec z Prahy a za několik dní dorazil do Bavorska, kde jeho příchod ohlásil vévoda Maxmilián kardinálovi Borghese. Ten pak předal Světci následující list (text je italsky):

"Otcí Vavřinci z Brindisi z Řádu kapucínů. Když se náš Pán dozvěděl z dopisu od nejjasnějšího bavorského vévody, že Vaše Panstvo se nachází u Její Výsosti, aby jednalo ve Španělsku ve shodě s dřívějšími pokyny Dona Baltasara de Zúñiga, jal se účinně doporučovat tu záležitost Katolickému králi a převznešenému vévodovi z Lermy vlastnoručním dopisem, který zde bude připojen, jak po tom projevila touhu sama Její Výsost a jak již byla přechochtna činit její Blaženost, neboť se jedná o záležitost náboženství. Posílám také příkaz damašskému arcibiskupovi (nuncius ve Španělsku) s mým dopisem, který je přiložen, aby mu byl nápomocen a spolupracoval s ním a zařídil všechno, co on bude považovat za potřebné a užitečné pro způsobilejší službu Bohu a veřejnému prospěchu, a ať se postará, aby doprava probíhala rychle a s potřebnou tajností a dále pak prosím, aby si rozuměli. O totéž prosím i našeho Pána, který kéž ho doprovází a ochraňuje. Dáno v Římě dne 4. července 1609. P. S. Posílám Vaší Paternitě také dopis pro Krále od nejjasnějšího hraběte z Castra jeho velvyslance ve prospěch záležitosti, kterou on má projednat."⁶⁰

Zachovaly se dva koncepty dopisu papeže španělskému králi, jejichž text Pavel V. vlastnoručně opravil. Text jednoho z nich zní (text je italsky):

"Španělskému králi. Nejdražší v Kristu. V Německu velmi narůstají nebezpečí pro katolické náboženství, takže se právem obáváme, že by v krátké době bylo zcela vyhlazeno, pokud byste včas nezasáhl. My po ničem jiném více netoužíme a o nic si neděláme větší starosti, než jak ho zachovat a pokud možná i rozšířit. Proto je znovu naléhavě doporučíme Vašemu Veličenstvu a prosíme, abyste nejen pro zájmy svého rodu, které jsou jistě velmi velké, ale především pro Boží čest uplatnil ony prostředky způsobem, jaký vyžaduje potřeba. O tom a o unii a spolčení protestantských knížat a dalších mocných bludařů proti katolickému náboženství v těch zemích by měl přinést informaci kapucín Otec Vavřinec z Brindisi, který tam z Prahy přijde za tímto účelem za účasti Dona Baltasara de Zúñiga velvyslance Jeho Veličenstva u císaře. Odkazujeme se na něj a našeho nuncia, který je rovněž informován. A Jeho Výsosti sděluje navíc pouze to, že hlášení, která máme od našich ministrů a od Bavorského vévody, nás udržují v oprávněných obavách, že pokud by se pomoc oddalovala,

59ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 169, s. 133.

60ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 376.

nebude možné udržet náboženství a Říši, což následně ohrozí i Itálii. Proto Vás znovu usilovně prosíme, abyste ráčil zvážit důležitost této kauzy, která vzhledem ke své závažnosti by ani nemohla být hodnější Vašeho královského patronátu. A Bůh ve svém Majestátu kéž Vám žehná a uchová Vás. Dáno dne 4. července 1609".⁶¹

Mezitím apoštolský nuncius v Praze, který si dělal starosti o úspěšný výsledek jednání sv. Vavřince, napsal do Říma se žádostí o informace a dne 1. srpna 1609 dostal tuto odpověď (text je italsky):

"O P. Brindesim máme jen stará hlášení, a snad ta záležitost vyžadovala větší inteligenci, než jakou může mít kapucín. Mezitím se mluví o Lize mezi mnohými, avšak Našemu Panstvu dělá starosti, že by jednání mohla skončit do neurčita nebo že by se jejich závěr mohl opozdit, takže by nepřinesla kýžený účinek, protože knížata habsburského rodu jsou mezi sebou pramálo jednotná a u dalších se ví o soukromých zájmech. Bylo však nutné to alespoň zkusit."⁶²

Světce ovšem na své cestě přišel do Janova, odkud napsal kardinálovi Borghese a pražskému nunciovi. Tyto dopisy se nezachovaly. Dne 18. srpna však kardinál odepsal (text je italsky):

"Rádi jsme slyšeli o tom, že Vaše Paternita, přesně podle pokynů, dorazila do Janova společně s galérami, které měly přivést markýze z Altony, a rádi jsme také slyšeli o úspěšném doručení depeše odeslané do Španělska. Těším se rovněž, že uslyším o šťastném dokončení Vaší cesty a že nám ve svůj čas sdělíte vše, co bude třeba ohledně Vašeho jednání. Ať Vás náš Pán chrání!"⁶³

Téhož dne byl odeslán následující dopis damašskému arcibiskupu apoštolskému nunciovi u španělského krále (text je italsky):

"Jeho Důstojnost Francesco z Castra (velvyslanec Katolického krále u Svatého stolce) se rozhodl poslat odtud pilného kurýra s hlášením, že v Německu je bědná situace a ať si tedy král pospíší s pomocí, neboť zkáza katolického náboženství znamená i zkázu pro jeho rod. Jeho Veličenstvu a vévodovi z Lermy o tom vlastnoručně píše také Naše Svatost ve smyslu, který Vaše Panstvo pozná z přiložených kopií. A protože na Její Blaženost by ta záležitost nemohla více doléhat, než jak tomu je nyní, přeje si, aby ji Vaše Panstvo doporučilo s veškerou účinností Jejímu Veličenstvu a Její Eminenci a ať se postará, aby se neztrácel čas v úvahách, které odpovídají potřebě. Nebezpečí jsou naprosto zřejmá a nevyhnutelná, jestliže se s pomocí bude otálet. A jedná se o uchování náboženství a Říše, jež nepochybně opustí

61ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 67, Autografy Pavla V., s. 288 a 303.

62Biblioteca Angelica (dále jen BibAng), rkp. 1217, s. 14.

63ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 376.

habsburský rod, jestliže se nechá padnout Království české, které už je velmi blízko zkáze, takže již zájmy nemohou být větší. Otec Vavřinec z Brindisi, který je tam, jistě velmi dobře chápe tyto věci, avšak je třeba vědět, že zlo velmi nabralo na síle po jeho odchodu z Německa, takže nastalo to »více«, o němž se zmiňuje Jeho Blaženost v dopise Králi, totiž, že v Čechách už císař nemůže počítat s poslušností ani respektem a totéž v Rakousku a v zemích nejjasnějšího Ferdinanda. Není třeba, aby Vaše Panstvo navrhovalo nějakou zvláštní pomoc, protože tento úkol Naše Svatost ráda přenechává Králi a jeho rádcům, aby pomoc byla účinná a přišla rychle. Pokud by se snad narazilo na těžkosti nebo nemožnosti nebo nerozhodnost, dá se snad pochopit, že nejjednodušším a nejméně nákladným způsobem by snad bylo svižně pomoci penězi Bavorskému vévodovi jakožto hlavě Ligy katolických knížat v Německu, který se zavazuje bránit dědičné země habsburského rodu, mezi něž patří i Čechy, pokud by snad nepovažoval něco jiného za vhodné Otec Brindisi, jemuž musí všechno sdělit. Ať to však řekne formou rozhovoru a pro usnadnění a zkrácení každého rozhodnutí, protože sestavení zformovaného vojska schopného proniknout do Německa, kde budou všichni bludaři pevně semknuti, by byl velký a velmi nákladný podnik, který by si vyžádal nějakou dobu, přičemž je také třeba vzít v úvahu, že rovněž pokladna Její Svatosti je vyčerpaná. Avšak v každém případě se rozumí, že Naše Panstvo pak ze své strany učiní, co mu jeho síly dovolí. Ze zmíněných dopisů Jeho Svatosti posíláme Vašemu Panstvu kopie zde připojené, aby jim co nejlépe přizpůsobil se svými úředníky, a pro jeho větší informovanost posíláme také kopii tří šifer, které jsme nedávno dostali od nunciů ve Štýrském Hradci a ve Vídni".⁶⁴

Papež vlastnoručně napsal španělskému králi (text je italsky):

"Náš nejmilejší synu v Kristu, pozdrav a apoštolské požehnání. Věříme, že Vaše Veličenstvo bylo již přesně informováno dopisem Dona Baltasara de Zúñiga a prostřednictvím našeho nuncia a kapucína br. Vavřince z Brindisi o bědném stavu Německa a zvláště pak katolického náboženství a dědičných zemí nejjasnějšího habsburského rodu. Nicméně protože nastaly ony předvídané okolnosti a je téměř jistá ztráta zvláště Království českého, se kterou je spojena také ztráta jednoho volebního hlasu, pád Říše a naprosté vymýcení náboženství s mnohými velmi špatnými důsledky, které Vaše Veličenstvo ve své moudrosti jistě dobře zná, rozhodli jsme se zopakovat s Vaším Veličenstvem totéž, o čem jsme mu psali v listu ze 4. července, a požádat Je znovu, jak Jej žádáme při každé příležitosti, aby chránilo a podporovalo katolickou záležitost celou svou mocí v potřebě tak naléhavé. V Čechách bludaři přinutili císaře k velmi trpkým ústupkům z předsudků proti náboženství, a když pohrdli majestátem jejich krále, sami se chopili vlády v království zbraněmi, o nichž se neví, zda je

⁶⁴ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 376.

odloží alespoň pro teď, a i když je odloží, chopí se jich kdykoli budou chtít a již k Vám nebudou chovat poslušnost ani úctu. V Rakousku, kde již podobnými ústupky zesláblo ono náboženství, se zdá, že bludaři pomýšlejí na nové mezistátní uskupení, které se pokusí toho následujícího měsíce zcela je vykořenit. A ve státech arcivévody Ferdinanda se již slyší o počátcích hnutí, takže se jedná o velmi komplexní jev a je jisté, že dojde ke zkáze, pokud se bude otálet s pomocí. A proto jsme o tom plně jednali s Hrabětem z Castro a plně o tom píšeme nunciiovi a na ně se chceme odvolávat, zbývá nám pouze ještě více prosit Vaše Veličenstvo, aby v této tak důležité záležitosti nenechalo čekat na Svě rozhodnutí, neboť je velmi nutné reagovat rychle a žehnáme mu znovu se vši vroucností citů. Dáno dne 14. srpna 1609".⁶⁵

Z tohoto listu je patrné, jaké pozornosti se těšila záležitost svěřená sv. Vavřinci. Úzkostlivě se očekával jeho list. Pražský nuncius předal zprávy obdržené z Janova a dne 5. září obdržel tuto odpověď (text je italsky):

"Byl i sem doručen list P. Brindesiho, jenž avizuje totéž, co naznačil Vašemu Panstvu z Janova, odkud vyplul, a očekává se ohlášení jeho příjezdu do Španělska."⁶⁶

Podobně dne 15. září bylo napsáno nunciiovi ve Španělsku (text je italsky):

"Nějaká zpráva o P. Brindesim a jeho jednání se očekává s velkou touhou, neboť je nutné dosáhnout nějakého řešení, protože zla v Německu rostou, a léčebné prostředky mají přijít především od Jeho katolického Veličenstva. V těchto věcech postupují jednotně arcibiskup kapujský a Don Baltasar de Zúñiga a jejich jednota, která navenek poučuje a dodává reputaci jednání, je velmi užitečná i z jiných důvodů. Bylo by však vhodné, aby onen poslal Donu Baltasarovi plnou moc, ab podle svého uvážení uskutečnil všechny ty záležitosti, ke kterým zmíněné Veličenstvo nebude mít odpor, neboť není času nazbyt, a s užitkem rychlosti a píše se podpoří silná část upadajících věcí. Vévoda bavorský očekával od své strany, že postrčí vpřed záležitost Ligy; o kapitulacích, již podepsaných osmi vládci Německa, kteří jsou také knížata, bude mít Vaše Panstvo kopii zde přiloženou. Slabou obranu však bude mít katolické náboženství, pokud se k lize nepřidají další mocnější knížata. A v každém případě spojenci budou spíše chránit své vlastní zájmy, než zájmy druhých. A jestliže ztratí rakouské země, a zvláště Čechy, které by znamenaly také ztrátu jednoho volebního hlasu a tím i císařství, bude to jen plodem nesvornosti mezi knížaty habsburského rodu, což pro Vaše panstvo bude znamenat znovu náklady, protože, o kterých jsme v jednotlivostech psali onehdy, protože jedině král může odpomoci od tak velkého úpadku. Nebude třeba, aby Vaše Panstvo dávalo

65ArVat, fond Borghese, skříň II, sv. 67, s. 287 a 312.

66BibAng, rkp. 1217, s. 33, rub.

kopii o kapitulaci Bavorska také ostatním, protože jak se zdá, ten vévoda si mnoho přisuzuje a snad by se urazil král a ministři, kdyby doznala úhony reputace habsburského rodu."⁶⁷

A znovu dne 13. října bylo napsáno nunciiovi ve Španělsku (text je italsky):

"Když k Vám tedy dorazil kapucín Otec Brindisi a Vaše Panstvo má mé listy od něj a také od něj samého bylo ústně plně informováno o bídném stavu věcí v Německu i o tom, do jakého nebezpečí se v té zemi řítí císařství a habsburský rod i samo náboženství, jistě už velmi dobře pochopilo, jak naléhavá je potřeba rychlé a účinné pomoci; proto Naše Svatost pociťuje takovou úzkost a starost, protože celá záležitost má velkou důležitost a protože k jeho úřadu patří bdít nad udržováním naší svaté víry".⁶⁸

Také do Říma přišel toužebně očekávaný list P. Vavřince, který není možné dohledat, ale víme o něm z následujícího listu poslaného nunciiovi v Praze (text je italsky):

"Je zde list Otce Brindisi a nuncia Španělska, že již jednali s králem a s ministry, aby se neodvraceli od záležitostí Německa, které jsou v tak velkém a tak zřejmém nebezpečí, ale aby nad nimi bděli s veškerou možnou pohotovostí a pečlivostí, neboť už uplynul tak dlouhý čas, co Naše Svatost upomíná a prosí v této záležitosti. Proto píše, že je třeba rychle přijmout nějaká rozhodnutí, protože se o ně rezolutně zasazovali. 24. října 1609."⁶⁹

Dne 10. listopadu kardinál Borghese napsal Sv. Vavřinci přebývajícímu ve Španělsku (text je italsky):

"Je známo, že horlivost Vaší Ctihodnosti pro katolické náboženství je taková, že Jeho Blaženost je si naprosto jistá dobrým dílem, které tam Vaše Ctihodnost dělá ve prospěch a na pomoc naší svaté víře v Německu, když zastupuje u Veličenstev krále a královny a ministrů nanejvýš naléhavou potřebu té země, jak naznačují listy Vaší Ctihodnosti z 22. září, které jsem dlouho nechal bez odpovědi, protože se odvolávám na to, co píše nunciiovi. Vám řeknu jen to, že královna dosti naléhá na tu záležitost u Jeho Veličenstva, a již tím hněvá krále a ministry a pokládá to za záležitost Boží cti, dobra katolické Církve, a udržení habsburského rodu v Německu, aby všechny společně, pokud král vám nepomůže, přinutila a aby padli ke škodě a k břemenu Nejjasnějšího Veličenstva, o kterém jediném panuje přesvědčení, že pokud bude chtít, může pomoci. Což je cíl, k němuž se odporučím. Dáno v Římě, dne 10. listopadu 1609"⁷⁰

List nunciiovi napsaný dne 13. listopadu zněl takto (text je italsky):

67ArVat, fond Borghese, skříň I, sv. 950; BibAng, rkp. 1218, s. 7.

68BibAng, rkp. 1218, s. 32; ArVat, fond Nunziatura di Spagna (dále jen Nunz. Spa.), sv. 329, s. 27, rub.

69BibAng, rkp. 1217, s. 66.

70BibAng, rkp. 1216, s. 220; ArVat, fond Borghese, skříň I, sv. 954, s. 234, rub.

"List Vašeho Panstva ze dne 6. října, kterého je tu duplikát, a jiné z 20., 22. a 26. září podávají přehled o celém jednání uskutečněném až dosud Otcem Brindisi s Veličenstvem králem a královnou a ministry o záležitostech Německa. Naší Svatosti se líbilo, co Vaše Panstvo píše jak otevřeně, tak i šifrovaně o této záležitosti, na kterou se odpovídá příloženou šifrou."⁷¹

Otevřeně psaný list byl tento (text je italsky):

"Naší Svatosti se jeví, že postupovali velmi dobře vaše strany a Vaše Panstvo i Otec Brindisi v jednání záležitostí Ligy, avšak Jeho Svatost byla, tak řečeno, velmi pohoršena požadavkem vévody z Lermy a Dona Giovanni Idiaqueze, že Jeho Svatost by měla dříve než král vydat prohlášení o pomoci, kterou může poskytnout, protože je dobře známo, že časné síly Apoštolského stolce ve srovnání se silami Jeho Veličenstva jsou ničím. A je to tedy kvůli tomuto nepoměru a také kvůli větší nemožnosti samého Apoštolského stolce, který byl více zeslaben nedávnými výdaji na válku v Uhrách, než všichni králové Flander. Ví se také, že v sílu a pověst zbraní Jeho Veličenstva složili veškerou svou naději katolíci Německa a že se jedná o zájem habsburského rodu i o záchranu náboženství před záhubou, kterou mu připravila knížata téhož Domu svými ústupky, novými i starými, a navíc jak vévoda, tak i Don Giovanni dobře vědí, že Otec Brindisi byl do Španělska vyslán nikoli odtud, ale z Německa. Z těchto důvodů i pro přirozenou bezelstnost Naší Svatosti známou každému, kvůli níž jistě udělá všechno, co mu umožní jeho moc, by se mělo ustoupit od požadavku na toto prohlášení, zvláště pak, když se uváží, že v ligách ustavených v minulých dobách pro veřejnou službu nejen, že se postupovalo právě takto, ale mnohem více než papežové přispívali králové Španělska, kteří spíše dávali najevo, že chtějí záležitosti a podniky uskutečnit vlastním jménem, než jen jako (příspěvek) k rozšíření sil. Proto, kvůli některým z těchto důvodů a zvláště pak kvůli argumentům vyplývajícím ze současného stavu Německa, i kvůli požadavkům, které tam přišly ze strany habsburského rodu, bude lépe, aby zmíněný Otec Brindisi se řídil svým vlastním konceptem, tak jako bude muset mít jiná východiska i Vaše Panstvo... Také Vaše Panstvo se jistě bude snažit si ujasnit, jak vnímat skutečnost, že vévoda Bavorský bude muset být hlavou Ligy, aniž by však ukazoval, že Jeho Blaženost tam má nějaký význam, jakože ho ve skutečnosti nemá".⁷²

V jiném listu z téhož dne toto dodal kardinál (text je italsky):

⁷¹ArVat, fond Nunz. Spa., sv. 266, s. 31.

⁷²ArVat, fond Nunz. Spa., sv. 266, s. 42; ArVat, fond Borghese, skříň I, sv. 950; BibAng, rkp. 1218, s. 36.

"Říkám Vám, co se týká jednání P. Brindisi, že ačkoli se má za to, že pomoc nabídnutá mu pro záležitosti Německa je menší, než by bylo třeba, je žádoucí, aby se nelišily úvahy od prohlášení, ať už jsou jakékoli".⁷³

První informace o výsledcích jednání se objevují v listu pražskému nunciovi ze dne 28. listopadu 1609 (text je italsky):

"Dostali jsme vyrozumění ze Španělska, že P. Brindesimu byl sdělen pevný úmysl, ba dokonce bylo mu přislíbeno, že král opatří 300 tisíc tolarů a předá je panu Donu Baltasarovi, který, pokud to bude považovat za potřebné, se postará o najmutí tisíce koní a dvou regimentů jezdeckva. Je však také možné, že tento záměr nebyl ještě takto realizován..."

V týchž dnech byl doručen list ze Španělska a dne 8. prosince bylo odepsáno nunciovi:

Lidé v Praze se domnívali, že Světec ve své přímosti druhé považoval za sobě rovné, a protože lidem důvěřoval, sliboval více, než musel. Takovýto byl názor pražského nuncia, jenž dne 7. prosince napsal (text je italsky):

"Ve čtvrtek sem dorazil kurýr ze Španělska, který se předtím zastavil v Bavorsku a přinesl pro tamějšího vévodu listy od královny a od P. Brindisi. Pak se zastavil zde s jiným listem od téhož vévody pro Dona Baltasara a pro mne, a navíc přinesl přílohu od krále pro Dona Baltasara. List od vévody je vskutku poněkud nadšený, protože v něm naznačuje Donu Baltasarovi, že Jeho katolické Veličenstvo již dalo souhlas s Ligou bez výjimek a bez jakýchkoli podmínek a že pomoc bude spočívat ze dvou regimentů jezdeckva a jednoho regimentu koní a totéž naznačuje i mně, odvolávaje se na list napsaný Donu Baltasarovi. A spolu s tím mne žádá, abych naléhavě požádal o pomoc i Naši Svatost. Věru v této věci P. Brindisi poněkud přehnal a snad přiměl k přehánění i královnu, když popisuje věci neuskutečněné jako uskutečněné a pokud se tedy budou měnit karty v rukou, vévoda se bude domnívat, že zdrojem potíží je Don Baltasar de Zúñiga a mohl by ho proto nadále považovat za nespolehlivého. Kromě toho dobrý Otec udělal ještě jednu nemenší chybu, veden snad horlivostí a dobrou vůlí, když kurýrovi sdělil obsah přílohy. Naštěstí se nám podařilo ho umlčet, takže o tom nemluvil s mnoha lidmi. Pravdou je, že když mi Don Baltasar sdělil nové instrukce, které obdržel do Jeho Veličenstva o způsobu, jak si má počínat v této záležitosti, je zcela jasné, že se v nich nemluví o pomoci, kterou Jeho Veličenstvo zamýšlí poskytnout, ale říká, že brzy opatří peníze a pak mu bude podrobněji sdělena vůle Jeho Veličenstva".⁷⁴

73ArVat, fond Nunz. Spa., sv. 266.

74ArVat, fond Borghese, skříň IV, sv. 80, s. 258.

Jak bylo řečeno, sv. Vavřinec již odjel z Madridu, proto nuncius musel dokončit jednání jím započatá ohledně spojenectví katolických knížat. Proto 12. prosince napsal pražskému nunciovi (text je italsky):

"...Jeho Blaženost usiluje o dobré a rychlé zakončení dříve než by došlo k celkovému sejítí z cesty, takže by lékař přišel již ve chvíli, kdy by Náboženství bylo na cestě k pohřbu, kam by však nešlo pouze samo, protože je jasné, že by s sebou vzalo i habsburský rod".⁷⁵

Dne 3. nebo 4. února 1610 sv. Vavřinec přišel do Říma a ihned byl dobrotivě přijat u papeže. Kardinál Borghese o tom ihned dne 5. února 1610 napsal nunciovi Španělska (text je italsky):

"P. Brindisi, když dorazil, předal mi list od Vašeho Panstva. Dostalo se mu velmi uznalého přijetí od Naší Svatosti, kterého informoval o celém svém jednání. Přítomen jsem byl i já. Jeho zpráva odpovídá tomu, co již dříve řekl ústně Vašemu Panstvu, avšak ne již tomu, co zde máme k dispozici od hraběte z Castra a z Prahy od Dona Baltasara de Zúñiga. Spíše se zdá, že pomoc pro Ligu se omezí na velmi jemnou a že bude spojena s požadavkem plnění určitých podmínek".⁷⁶

A zde je list téhož ze 6. února 1610 pražskému nunciovi (text je italsky): "Zdá se, že pomoc, poslaná Katolickým králem pro Ligu je jen velmi mírná a neodpovídá to tomu, co řekl a napsal P. Brindesi i ve své zprávě sám vévoda bavorský."⁷⁷

To, že nás Světec přijal slova španělského krále příliš důvěřivě, je potvrzeno následujícím listem nuncia ze dne 15. března (text je italsky):

"Když jsem nedávno mluvil se sekretářem Pradou ohledně záležitostí Německa, dozvěděl jsem se, že císař se zdržoval v jednom klášteře a choval naději, že se usmíří s uherským králem, a když přišla řeč na německou Ligu a na to, že Jeho Veličenstvo ve shodě s příslibem daným P. Brindisimu, mělo do ní vstoupit a poskytnout pomoc, že i když Jeho Veličenstvo předtím přislíbilo, že pomoc má v úmyslu poskytnout, arcivévoda Albert mu připomněl také povinnosti, které ho v této věci vázaly k Naší Svatosti. Odpověděl mi, že byl odeslán list Donu Baltasarovi de Zúñiga s dotazem, jaký byl úmysl Jeho Veličenstva, a dostalo se mu odpovědi, že Jeho Veličenstvo vstoupí do Ligy jen pod podmínkou, že do ní vstoupí také knížata habsburského rodu. Pochopil jsem tedy, že podezírám Vévodu bavorského, že svými akcemi zamýšlí stát se císařem. A já jsem dříve než on řekl, že kvůli zamezení tomuto podezření byl generálporučíkem armády jmenován arcivévoda Leopold. A připomněl jsem mu také, jaké dobrozdání podal Otec Brindesi o osobě a dobrých úmyslech Vévody bavorského.

⁷⁵BibAng, rkp. 1217, s. 94.

⁷⁶ArVat, Nunz. Spa., sv. 266.

⁷⁷BibAng, rkp. 1217, s. 132.

On odpověděl, že zmíněné jmenování arcivévody Leopolda nebylo uspokojivě přijatým prostředkem k odstranění podezření, a že Otec Brindesi byl v této věci nedostatečně informován. Dáno v Madridu, dne 15 března 1610".

Vlastní rukou pak nuncius připsal (text je italsky):

"Když bylo toto dopsáno, viděl jsem Jeho Excelenci císařského podkoního a připomněl jsem mu věci Německa a Cleve i přísliby učiněné P. Brindesimu; Jeho Excellence mi řekla, že vždy toužila po dobrém výsledku a usilovala o něj, ale že P. Brindesi neměl jistý slib, který bylo dalo Jeho Veličenstvo k pomoci v podobě těch tří regimentů pěchoty a jednoho jezdeckva a že snad byl oklamán. Neboť když to Jeho Paternita žádala, vždy se mu dostalo dobré odpovědi, ale pravda byla taková, že Jeho Veličenstvo nikdy ani v nejmenším nepomýšlelo na více, než jen dát dva regimenty pěchoty a nějaké koně. A že Lize Německa pomůže těmito a časem snad ještě většími silami, když se uvidí, že také ostatní knížata přispějí ze své strany".⁷⁸

⁷⁸ArVat, Nunz. Spa., sv. 60-A, s. 49.